

DOÇENTLİK SINAVI VE DOÇENTLİK KADROSUNA ATANMA

Yrd. Doç. Dr. Mustafa AVCI*

ÖZET

2547 sayılı Kanun ve Doçentlik Sınav Yönetmeliğinde doçentlik sınavına başvuru koşulları ve sınava ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Dolayısıyla Üniversitelerarası Kurulun doçentlik sınavına başvuru koşulları ve sınavın yapılışına ilişkin olarak kanun ve yönetmeliklerde düzenlenen hususlara ters düşecek veya aykırılık teşkil edecek nitelikte düzenlemeler yapmaması gerekir.

Doçentlik kadrosunda çalışacak olan kişiler, Anayasanın 128. maddesinde belirtilen kamu görevlileri arasında yer alırlar. Anayasanın 128. maddesinin 2. fıkrasında, kamu görevlilerinin çalışma koşullarına (atanma, nitelik vs.) ilişkin konuların kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Ancak, 'kanunla düzenleme' ilkesi, her konunun bütün ayrıntılarıyla kanunla düzenlenmesi şeklinde anlaşılmalıdır. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Anayasada kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda, konunun temel esasları kanunla belirlenmek koşuluyla, uzmanlık ve teknik konular genel düzenleyici işlemlerle yürütmenin düzenleme yetkisine bırakılabilir. Bu nedenle üniversitelerin, doçentlik kadrosuna atanmada arayacakları koşulları, kanun ve yönetmeliklere aykırı olmayacak şekilde ve genel düzenleyici işlemlerle yapmaları gerekir. Kamu görevlilerinin niteliklerinin, atanmalarının ve Anayasanın 128. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen diğer konuların kanunla düzenlenmesi kuralı, kamu görevliliğine alınacaklar için bir güvencedir. İdarenin bu konuda yapacağı düzenlemeler nedeniyle oluşacak hak kayıplarının önlenmesi bakımından önemlidir.

ANAHTAR KELİMELEER: Doçentlik sınavı, doçentlik kadrosu, atanma, kamu görevlileri, akademik unvan.

ASSOCIATE PROFESSORSHIP AND PROMOTION TO ASSOCIATE PROFESSORSHIP

ABSTRACT

The Law no. 2547 and the Regulation on the Examination for Associate Professorship specify the application requirements for this examination and the

* Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

other procedures concerning the examination. That is why the Inter-University Council should not bring any stipulations that are in conflict with the terms and conditions set by the laws and regulations related with the application requirements and procedures of the examination.

The permanent position of associate professorship is included in the scope of public employment defined by the Article 128 of the Turkish Constitution. The paragraph 2 of the Article 128 in the Constitution stipulates that the regulations concerning the qualifications and appointments of public employees shall be made by the law. However, the principle of “making by law” does not entail that all details of each topic should be set by law. The regulatory authority of the executive power is limited, complementary and dependent. The technical issues or the issues that require expertise can be put under the regulatory authority of the execution on condition that the basic principles are determined by the law. Therefore, the universities can specify themselves the requirements for promotion to associate professorship by general regulatory procedures without violating laws and regulations. It is a guarantee of the rights of prospective public employees to set the stipulation that laws are required to specify the qualifications, appointments and other procedures mentioned in the paragraph 2 of the Article no. 128 in the Constitution. This guarantee is of importance to avoid any loss of rights that result from relevant regulations of the administration.

KEYWORDS: Exam of associate professor, staff of associate professor, appointment, public employees, academic title.

GİRİŞ

Doçentlik sınavını başarmış olanlar doçent unvanını elde ederler. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa göre (md.25), doçent unvanını almış olmak doçentlik kadrosuna atanabilmek için gerekli olan bir koşuldur¹. Ancak, doçent unvanının alınmış olması mutlaka doçentlik kadrosuna atanılacağı anlamına gelmemektedir. Yükseköğretim Kanunu (md.25) ve Öğretim Üyeliğine Yükseltme ve Atanma Yönetmeliğinde (md.10–16) belirtilen atanma usulü neticesine göre doçentlik kadrosuna atanma veya atanmama işlemi gerçekleştirilecektir.

5772 sayılı Kanun ile değişik 2547 sayılı Kanunun 24.maddesi ve Doçentlik Sınav Yönetmeliğinin 4.maddesine göre, doçentlik sınavı,

¹ Bakınız. Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Mevzuatı. **Yalın Yayıncılık**. İstanbul. 2007. s.35vd.

Üniversitelerarası Kurul² tarafından yılda iki kere açılır³. Doçentlik Sınav Yönetmeliğinin 3.maddesinde doçentlik sınavının Üniversitelerarası Kurulca belirlenen ve Yükseköğretim Genel Kurulu tarafından onaylanan alanlarda açılacağı belirlenmiştir⁴. 2547 sayılı Kanunun 24.maddesinde doçentlik sınavına katılabilmek için gerekli olan koşulları sağlayan kişilerin, ayrıca başvuracakları doçentlik sınavı temel alanları için öngörülen koşulları da gerçekleştirmiş olmaları gereklidir. Doçentlik sınavı temel alanlarının her biri için ayrı koşullar öngörülmüştür⁵. Doçentlik sınavı temel alanlarının her biri için ayrı koşulların öngörülmesi, liyakat ilkesinin sağlanmasına yöneliktir. Görevin gerektirdiği niteliğin yapılacak olan o göreve uygunluğu gerçekleştirilmiş olmaktadır. Her görevin gerektirdiği nitelik birbirinden farklıdır. Doçentlik sınavında her bir temel alan için farklı koşulların aranması da liyakat ilkesine uygundur.

Çalışmada doçentlik sınavı koşulları ile doçentlik kadrosuna atanma usulüne ilişkin bilgiler verildikten sonra, ortaya çıkan sorunlar konuya ilişkin Danıştay kararları çerçevesinde ele alınmış ve belirlenen sorunlara çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

1. DOÇENTLİK SINAVI

1.1. Akademik Unvanların Verilmesi ve Yargısal Denetim

Akademik unvanların verilmesi (doçentlik unvanı) ile akademik personelin atanması (doçentlik kadrosuna atanma) ayrı ayrı işlemlerdir. Dolayısıyla bu işlemler için oluşturulan jürilerin görevlerinin farklılık arz etmesi için niteliği gereğidir⁶. Akademik unvanların verilmesi için oluşturulan jürilerin

² Üniversitelerarası Kurulun ve bu Kurula bağlı komisyonların çalışmaları, Üniversitelerarası Kurulun ve bu Kurula Bağlı Komisyonların Çalışma Esasları Yönetmeliğinde düzenlenmiştir. **Resmi Gazete**. Tarih ve Sayısı: 14.12.1982/17898.

³ 5772 sayılı Yükseköğretim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 4.maddesiyle değiştirilen 2547 sayılı Kanunun 24.maddesi. Bakınız. **Resmi Gazete**. Tarih ve Sayısı:28.06.2008/26920.

⁴ “Bu alanlar, her yıl Ocak ayında güncellenmiş olarak Yükseköğretim Kurulunun internet sitesinde yayımlanır.” Bkz. Doçentlik Sınav Yönetmeliği. **Madde 3**. Ayrıca, doçentlik sınavına girecek olan adayların Üniversitelerarası Kurul tarafından belirlenen ‘anahtar sözcük listesi’nden çalışma alanlarını belirlemesi gerekir. Bakınız. <http://www.yok.gov.tr/uak/Erişim> Tarihi:03.04.2009.

⁵ Bakınız. <http://www.yok.gov.tr/uak/Erişim> Tarihi:08.04.2009.

⁶ Danıştay. 5.Daire. Karar Tarihi:17.03.1987. Esas:1986/1685. Karar:1987/405. Bakınız. <http://www.danistay.gov.tr/Danıştay> **Bilgi Bankası**/Erişim Tarihi:15.04.2009.

görevi, adayın o konu ile ilgili bilimsel yeterliliğinin olup olmadığını belirlemek iken, akademik personelin atanması için oluşturulan jürilerin görevi ise, yükseköğretim kurumlarında eğitim-öğretim ve diğer akademik görevleri en iyi yapacak olan personeli belirlemeye çalışmaktır. Bu nedenle, doçentlik kadrosuna atama yapılırken, üniversitede akademik personel olarak çalışan adayın doçentlik kadrosuna atanmasıyla, daha önce üniversitede akademik personel olarak çalışmamış adayın doçentlik kadrosuna atanması konusunda ayırım yapılması da gereklidir, özellikle üniversitede akademik personel olarak çalışan adayların öncelikli olarak doçentlik kadrosuna atanmasını sağlayacak kanuni düzenlemeler yapılmalıdır. Çünkü üniversitede ders vermek, pratik çalışmalar yapmak ayrı bir tecrübendir ve üniversitede çalışmış olmayı gerektirir.

Ayrıca belirtilebilir ki, akademik unvanların alınması, üniversitelerde ilgili unvanların akademik kadrolarına atanmak için bir koşul olmakla beraber unvanın alınmış olması, belirtilen kadrolara atanmak için idarenin bu konudaki yetkisini bağlamadığı gibi, öncelikli olarak atanma hakkını da kişilere vermemektedir. Danıştay 5.Dairesi, 2547 sayılı Yasa hükümlerinin, doçent unvanını taşıyan kişiye, unvanından daha alt bir görev olan yardımcı doçentlik kadrosuna öncelikli atanma hakkı vermediğini belirtmiştir⁷.

Akademik unvanların verilmesi konusundaki takdir yetkisi ve bu yetkinin denetimi, bilimsel çalışmalara ilişkin kanaat hürriyeti çerçevesinde düşünülmelidir. Akademik unvanların verilmesi ile ilgili işlemlerin yargısal denetiminin bilimsel özerkliği zedelediği, bilimsel özerkliğin, akademik unvanların verilmesi ile ilgili kararların üniversite dışındaki hiçbir makam tarafından denetlenememesini gerektirdiği ve bu nedenle Anayasa ve kanunlarda değişiklik yapılarak üniversitelerin akademik kararlarının yargısal denetim dışına çıkarılması gerektiği bazı yazarlar tarafından ileri sürülmüştür⁸. Bu görüşlere katılmak mümkün değildir. Özerklik, bağımsızlık ve sınırsız hareket serbestliği anlamına gelmemektedir. Ayrıca hukuk Devletin en temel özelliği, Anayasanın 125.maddesinde de belirtildiği gibi, idarenin her türlü işlem ve eyleminin yargısal denetime tabi olmasıdır⁹. Bazı idari kararların her ne olursa

⁷ Danıştay. 5.Daire. Karar Tarihi:24.03.1992. Esas:1991/4101. Karar:1992/712. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankası/Erişim Tarihi:25.04.2009.](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/Erisim)

⁸ CİN, Halil. **Çağdaş Eğitim, Çağdaş Üniversite**. (Rektörlerin Başbakan Süleyman Demirel'e verdiği brifing. T.C. Başbakanlık Yayını. Ankara. 1992). s.287.

⁹ Hukuk Devleti ilkesi ve idarenin yargısal denetimi ile ilgili olarak bakınız. GİRİTLİ, İsmet – BİLGİN, Pertev – AKGÜNER, Tayfun. **İdare Hukuku**. Der Yayınları. İstanbul. 2006. s.18; GÜNDAY, Metin. **İdare Hukuku**. İmaj

olsun yargısal denetim dışına çıkarılması en başta hukuk Devleti ilkesi ile bağdaşmaz. Anayasa Mahkemesinin de bir kararında belirttiği gibi, özerklik, Anayasa ve kanunların çizdiği sınırlar dâhilinde hareket serbestliğini ifade eder¹⁰. Yargısal denetim, kişi hak ve özgürlüklerinin korunmasının bir güvencesidir. Akademik yükselmelerde jüri kararlarının büyük önemi vardır. Jüri değerlendirmeleri hatalı veya kasıtlı olabilir, gerçeği yansıtmayabilir. Bunun güvencesi yargı denetimidir. Nitekim Danıştay 5.Dairesi, jüri değerlendirmelerini incelemek suretiyle, gerekçesiz veya gerekçenin hukuka uygun olmadığı veya kanun ve yönetmeliklere uygun olmadığı durumlarda müdahale etmiştir¹¹.

1.2. Doçentlik Sınavına Katılabilmek İçin Gerekli Koşullar

5772 sayılı Yükseköğretim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 4/b maddesiyle 2547 sayılı Kanunun 24.maddesindeki doçentlik

Yayıncılık. Ankara. 2003. s.45; AZRAK, A.Ülkü. “İdari Yargıda Anayasaya Uygunluk Sorunu”. **Anayasa Yargısı**. Sayı:9. Ankara. 1993. s.330; GÖZÜBÜYÜK, A.Şeref – TAN, Turgut. **İdare Hukuku Genel Esaslar**. Cilt:1. Turhan Kitapevi. Ankara. 2006. s.37vd; AKYILMAZ, Bahtiyar. **İdare Hukuku**. Sayram Yayınları. Konya. Ocak. 2004. s.46; YAYLA, Yıldızhan. **İdare Hukuku**. Filiz Kitapevi. İstanbul. 1985.s80vd.; GÖZLER, Kemal. **İdare Hukuku**. Cilt:I. Ekin Yayınevi. Bursa. 2003. s.96vd.

¹⁰ Anayasa Mahkemesi. Karar Tarihi:30.05.1990. Esas:1990/2. Karar:1990/10. Bakınız. <http://www.anayasa.gov.tr/> **Kararlar Bilgi Bankası**/Erişim Tarihi:03.03.2009.

¹¹ Danıştay 5.Dairesi konu ile ilgili şu kararı vermiştir: “Profesörlük kadrosuna atanmak için başvuran adayın, jüri tarafından olumsuz değerlendirildiği, hâlbuki jüri değerlendirmelerinin kanun ve yönetmeliklerde belirtilen konuları kapsamı gerektiği, kanun ve yönetmelikte yer almayan bir durumun olumsuz değerlendirmeye gerekçe olamayacağı için hukuka aykırı olduğu belirtilebilir”. Danıştay. 5.Daire. Karar Tarihi:06.10.1989. Esas:1988/3148. Karar:1989/1718. Bakınız. <http://www.danistay.gov.tr/> **Danıştay Bilgi Bankası**/Erişim Tarihi:06.05.2009.

Danıştay 8.Dairesi ise bir kararında şuna hükmetmiştir: “Profesörlüğe yükseltmek için başvuran adayın, jüri tarafından uluslar arası düzeyde orijinal eserler vermiş olmak koşulunu yerine getirilmediği gerekçesi ile verilen olumsuz görüşün, yaptırılan bilirkişi incelemesinde bu koşulun yerine getirildiği tespit edilmek suretiyle profesörlüğe yükseltilmesi gerekmektedir”. Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:09.11.1992. Esas:1991/736. Karar:1992/2678. Bakınız. <http://www.danistay.gov.tr/> **Danıştay Bilgi Bankası**/Erişim Tarihi:06.05.2009. Görüldüğü üzere Danıştay, akademik unvanların verilmesi ile ilgili işlemlerin hukuka uygunluğunu denetlemektedir.

sınavına başvuru koşulları değiştirilmiştir. Buna göre doçentlik sınavına katılabilmek için; 1) Bir lisans diploması aldıktan sonra doktora veya tıpta uzmanlık unvanını veya Üniversitelerarası Kurulun önerisi üzerine Yükseköğretim Kurulunca tespit edilen belli sanat dallarının birinde yeterlik kazanmış olmak, 2) Üniversitelerarası Kurulun her bir bilim disiplininin özelliklerini dikkate alarak belirteceği görüş çerçevesinde Yükseköğretim Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikte belirtilen şartları taşıyan özgün bilimsel yayın ve çalışmalar yapmak, 3) Yükseköğretim Kurulunun belirlediği kıstaslar çerçevesinde yapılan merkezi yabancı dil sınavında başarılı olmak gerekir. Ayrıca, daha önce de belirtildiği gibi, Üniversitelerarası Kurul tarafından başvurulacak doçentlik temel alanı için öngörülen koşulları sağlamış olmak da gerekir¹².

1.2.1. Doktora veya Tıpta Uzmanlık Unvanı Almış Olmak ya da Yeterlik Kazanmış Olmak

2547 sayılı Kanuna göre (md.24), doçentlik sınavına katılabilmek için, doktora veya tıpta uzmanlık unvanını almış olmak gerekir. Ayrıca, Üniversitelerarası Kurulun önerisi üzerine Yükseköğretim Kurulunca tespit edilen belli sanat dallarının birinde yeterlik kazanmış olmak da doçentlik sınavına katılabilmek için gerekli olan bu koşulu sağlamaktadır. Doçentlik Sınav Yönetmeliğine (md.4/2-a) göre, “yurt dışında yapılmış olan doktora, sanatta yeterlik veya tıpta uzmanlık öğreniminin ilgisine göre Üniversitelerarası Kurul veya Sağlık Bakanlığı tarafından bir anabilim veya bilim dalı ile ilişkilendirilerek denkliğinin kabul edilmiş olması” da gereklidir.

1.2.2. Özgün Bilimsel Yayın ve Çalışmalar Yapmış Olmak

5772 sayılı Kanun ile değişik 2547 sayılı Kanunun 24.maddesine göre, doçentlik sınavına katılabilmek için, özgün bilimsel yayın ve çalışmalar yapmış olmak gerekir. Doçentlik Sınav Yönetmeliğine (md.4/2-c) göre, “Doktora, tıpta

¹² 31.01.2009 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan yeni Doçentlik Sınav Yönetmeliğine (md.4/3) göre, “Doçentlik unvanının iktisabı için aranan özgün bilimsel çalışmalara ilişkin asgari ölçütler, Üniversitelerarası Kurul tarafından, her bir alan göz önünde bulundurulmak suretiyle belirlenir ve her yıl Ocak ayında güncellenmiş olarak Yükseköğretim Kurulunun internet sitesinde yayımlanır. Bu ölçütler, en erken yayımı tarihini izleyen ikinci dönemde yapılacak olan doçentlik başvurularında dikkate alınır”.

Doçentlik Sınav Yönetmeliğinin geçici maddesine (md.1/2) göre, “2009 yılı içindeki doçentlik başvuruları, 1/9/2000 tarihli ve 24157 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Doçentlik Sınav Yönetmeliğine istinaden belirlenen temel alanlara göre yapılır ve bu başvurularla ilgili değerlendirmelerde söz konusu Yönetmelik hükümlerine istinaden belirlenen ölçütler esas alınır”.

uzmanlık veya sanatta yeterlik unvanı iktisap edildikten sonra, doçentlik başvurusunda bulunulacak olan anabilim dalında özgün bilimsel yayın ve çalışmaların yapılmış olması” şarttır. Dolayısıyla, maddede belirtilen nitelikteki bilimsel yayın ve çalışmalardan doktora, tıpta uzmanlık veya sanatta yeterlik unvanı kazanıldıktan sonra yapılmış olanlar doçentlik sınavında değerlendirmeye tâbi olacaktır. Doktora, tıpta uzmanlık veya sanatta yeterlik unvanı alınmadan önce yapılmış olan bilimsel yayın ve çalışmalar değerlendirilmeyecektir. Ayrıca bu ölçüte göre, yapılacak olan araştırma ve yayınların uluslararası nitelikte olmasının gerekip gerekmediği kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Nitekim Danıştay 8.Dairesi mevcut yasal düzenlemede, uluslararası yayın yapmış olmak profesörlüğe yükseltimede ön koşul olarak belirtilmiş olmakla beraber, doçentlik sınavında uluslararası dergilerde yayın yapma koşulu aranmadığını belirtmiştir¹³. Ancak, Üniversitelerarası Kurul tarafından bazı doçentlik temel alanları için uluslararası yayın yapmış olmak koşulu öngörülmüştür. Kanun koyucu, araştırma ve yayınların özgün olup olmamasını düzenlemiştir. Yapılacak özgün araştırma ve yayınların ulusal veya uluslararası nitelikte olması gerekip gerekmediğini belirtmemiştir. Bazı temel alanlar için uluslararası yayın yapmış olmak koşulunun getirilmesi gerekli olabilir ancak kanun koyucunun düzenlemiş olduğu bir konuya aykırılık teşkil edecek veya ters düşecek nitelikte bir koşulun idare tarafından düzenlenmemesi de gerekir.

Ayrıca belirtilebilir ki, adayın yapmış olduğu araştırma ve yayınların özgün olup olmadığının takdiri, adayın eserlerinin incelenmesi aşamasında, doçentlik sınav jürisi tarafından yapılacaktır.

1.2.3. Merkezi Yabancı Dil Sınavını Başarmış Olmak

5772 sayılı Kanun ile değişik 2547 sayılı Kanununun 24.maddesine göre Yükseköğretim Kurulunun belirlediği kıstaslar çerçevesinde yapılan merkezi yabancı dil sınavında başarılı olmak gerekir. Yeni Doçentlik Sınav Yönetmeliğinin 4.maddesinin 4.bendine göre ise, doçentlik sınavına katılabilmek için, ÖSYM tarafından yapılan merkezi yabancı dil seviye belirleme sınavına (Üniversitelerarası Kurul yabancı dil sınavına -ÜDS¹⁴-) girip,

¹³ Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:09.11.1998. Esas:1998/4075. Karar:1998/3593. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankasi/Erisim Tarihi:28.01.2009](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:28.01.2009).

¹⁴ Eski yönetmelikte adaylar hangi temel alandan doçentlik sınavına başvuracaksa, ÜDS’ye o alandan girmek zorunda idi. Yeni yönetmelikte bu konu ile ilgili bir hüküm bulunmadığından doçentliğe başvuru için ÜDS belgelerinde Bilim Alanı ayırımı yapılmamaktadır. Bakınız. <http://www.yok.gov.tr/uak/docentlik/snavi/snavkılavuzu/> Erişim Tarihi: 17.06.2009.

65 ve üzeri puan almış olmak gerekir¹⁵. Girilecek yabancı dil sınavının, adayın bilim dalı ile ilgili olması koşulu aranmamaktadır. Bilim alanı bir yabancı dille ilgili olanlar bu sınavı başka bir yabancı dilde vermek zorundadırlar.

Doçentlik Sınav Yönetmeliğinin 4.maddesinin 5.bendinde, “Uluslararası düzeyde yapılan yabancı dil seviye tespit sınavlarındaki başarı notunun doçentlik başvurusu için aranan merkezi yabancı dil sınavındaki başarı şartını karşılayıp karşılamadığına Yükseköğretim Yürütme Kurulu tarafından karar verilir” hükmü uyarınca, uluslararası düzeyde yapılan yabancı dil seviye tespit sınavlarından İngilizce ÜDS ve İngilizce KPDS sınavları ile yurtdışında çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan İngilizce dil sınavlarının sonuçlarının eşdeğerliliğine ilişkin Yükseköğretim Yürütme Kurulunun 31.12.2008 tarihinde almış olduğu ve YÖK internet sitesinde yer alan tablo esas alınmaktadır. Doçentlik Sınav Yönetmeliğinin yürürlüğe girdiği tarih olan 31.01.2009 tarihinden sonra alınacak KPDS’den 65 puan (İngilizce, Almanca, Fransızca) ve üstü ve 2001–2008 tarihleri arasında yapılan KPDS sonuçları geçerli olmayacaktır. ÜDS’den 65 puan ve üstü ve Kanun gereği 1996 yılından önce alınan Doçentlik Merkezi Yabancı Dil Sınavı Sonuç Belgesinde geçerlik süresi aranmayacaktır. Üniversitelerarası Kurulun 14.06.2000 tarihli toplantısında alınan karar uyarınca, 2000 yılından önce (Kasım Dönemi dâhil) KPDS’den 70 puan ve üstü (İngilizce, Almanca, Fransızca) alanların KPDS belgelerinde geçerlik süresi aranmayacaktır¹⁶.

¹⁵ Doçentlik Sınav Yönetmeliği

Başvuru Zamanı ve Şartları

Madde 4:... (2)Doçentlik başvurusu için;...

b)Merkezi yabancı dil sınavında başarılı olunması,

(4)Doçentlik başvurusunda bulunabilmek için adayın, Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında dört yıllık lisans programında yabancı dil olarak öğretilen, kendi alanında akademik bakımdan ilerlemesini sağlayan ve uluslararası geçerliliği bulunan dillerden birini bildiğini, ÖSYM tarafından yapılan merkezi yabancı dil seviye belirleme sınavından en az altmış beş puan alarak, belgelemesi gerekir. Anabilim veya bilim dalı belli bir dille ilgili olanlar, bu sınavı başka bir yabancı dilde vermekle yükümlüdürler.

(5)Uluslararası düzeyde yapılan yabancı dil seviye tespit sınavlarındaki başarı notunun doçentlik başvurusu için aranan merkezi yabancı dil sınavındaki başarı şartını karşılayıp karşılamadığına Yükseköğretim Yürütme Kurulu tarafından karar verilir. ... Bakınız. **Resmî Gazete**. Tarih ve Sayısı: 31.01.2009/27127.

¹⁶ Bkz.<http://www.yok.gov.tr/uak/docentliksinavi/sinavkılavuzu/> Erişim Tarihi: 17.06.2009.

1.3. Doçentlik Sınavına Başvurma

5772 sayılı Kanun ile değişik 2547 sayılı Kanununun 24.maddesine göre, doçent adayları, Üniversitelerarası Kurulun tespit edeceği tarihe kadar¹⁷, Üniversitelerarası Kurula gerekli belge ve yayınlar ile birlikte başlıca bilim dalı ile uzmanlık ve araştırma konularını da bildirerek başvururlar. Doçentlik Sınav Yönetmeliğine (md.4) göre, “Başvuruların eksiksiz olup olmadığı ve bu Yönetmelikte aranan şekil şartlarını taşıyıp taşımadığı kontrol edilir. Dosyasının eksiksiz olduğu ve gerekli şekil şartlarını taşıdığı tespit edilen adayın jürisi en kısa zamanda Üniversitelerarası Kurul tarafından oluşturularak, aday ile jürinin asıl ve yedek üyelerine mensubu buldukları üniversite rektörlüğü aracılığı ile bildirilir. Bu bildirim yazısı üzerine eserler aday tarafından jüri üyelerinin her birine posta yolu ile gönderilir. Aday, eserlerin jüri üyelerine ulaştığına ilişkin belgelerinin birer örneğini Üniversitelerarası Kurula teslim eder”.

Doçentlik sınavına başvuru işlemi neticesinde verilecek olan kararlar, kesin, icrai ve kendiliğinden yürütülebilir nitelikte olan kişisel (birel) işlemlerdir yani dava konusu edilebilir nitelikte olan idari işlemlerdir. Kişisel (birel) kararlara karşı yazılı bildirim tarihini izleyen günden başlayarak altmış gün içinde iptal davası açılabilir¹⁸. Doçentlik sınavına başvuru işlemi kabul edilmeyen veya reddedilen aday, doçentlik sınavına giremeyecektir yani doçentlik sınavına başvuru işlemi neticesinde verilen karar icrai niteliktedir.

Ayrıca Üniversitelerarası Kurul, Doçentlik Sınav Yönetmeliğine aykırı olmayacak bir biçimde ve bu yönetmeliğin uygulanmasındaki ayrıntıları göstermek üzere kararlar almaktadır. Örneğin, Üniversitelerarası Kurulun 05.11.2001 tarihli toplantısında alınan karar uyarınca, doçentlik jürileri Üniversitelerarası Kurulda onaylandıktan sonra başvurularını geri çeken adaylar takip eden dönemlerde başvurduklarında sınavları aynı jüri tarafından yapılmaktadır. Üniversitelerarası Kurulun 12.06.1987 tarihli toplantısında alınan karar uyarınca, aynı dönemde iki ayrı bilim dalından doçentlik sınavına başvurulamamaktadır. Üniversitelerarası Kurulun 25.07.1997 tarihli toplantısında mesleği dilbilim olanların Türkçe öğrenim görseler bile ikinci bir

¹⁷ Doçentlik Sınav Yönetmeliğinin 4.maddesinin 1.bendine göre; “Doçentlik başvurusu, Nisan veya Ekim ayları içinde, Üniversitelerarası Kurulun belirleyeceği bir tarihe kadar yapılır. Üniversitelerarası Kurulca bir tarih belirlenmemesi halinde, başvurular, Nisan veya Ekim ayının on beşinci günü başlayıp, en geç ilgili ayın son çalışma günü mesai saati bitimine kadar devam eder”. (ÜAK'nin yayımladığı sınav kılavuzunda, 2009 Dönemi doçentlik başvurularının 15 Nisan/30 Nisan 2009 ve 15 Ekim/30 Ekim 2009 tarihleri arasında yapılacağı belirlenmiştir).

¹⁸ GİRİTLİ-BİLGİN-AKGÜNER. **a.g.e.** s.881vd.

dilden yabancı dil sınavına girmeleri gerektiğine, Üniversitelerarası Kurulun 30.09.2005 tarihli toplantısında alınan karar uyarınca, Karşılaştırmalı Edebiyat Bilim Alanından da başvuran adayların ikinci bir dilden yabancı dil sınavına girmelerine karar verilmiştir. Üniversitelerarası Kurulun 05.04.2007 tarihli toplantısında alınan karar uyarınca, doçentlik sınavına başvuran yabancı uyruklu adayların Doçentlik Sınav Yönetmeliğinin 5.maddesi uyarınca Üniversitelerarası Kurulca eşdeğerliği tespit edilmiş uluslararası sınavlarda Kurulca belirlenmiş geçerli notu almaları halinde yabancı dil sınavlarını başarmış sayılmalarına, adayın vatandaşı olduğu ülke dilinin bu bilim dillerinden birisi olmasının değerlendirmenin o dilde yapılmasına engel olmadığına karar verilmiştir. Üniversitelerarası Kurulun 15.10.2004 tarihli toplantısında alınan karar uyarınca, Özgeçmiş ve Eserler listesinde akademik çalışmaları ile ilgili tüm eserlerin yazılması gerekmektedir. Üniversitelerarası Kurulun 14.09.2005 tarihli toplantısında alınan karar uyarınca tüm Temel Alanlarda Başvuru Koşulunu sağlayan eserlerde yayımlanmış koşulu aranmakta yayına kabul yazıları kabul edilmemektedir. Örneğin yine, Üniversitelerarası Kurulun 27.04.2003 tarihli toplantısında alınan karar uyarınca, doçentlik sınavına başvuran ancak haklarında Etik bakımdan ihbar bulunan adayların başvurularını geri çekmeleri halinde dahi dosyaları Üniversitelerarası Kurul Etik Komisyonunca incelenmektedir¹⁹.

Üniversitelerarası Kurulun doçentlik sınavına başvuruya ilişkin olarak aldığı kararlar, kişisel nitelikte değil, genel düzenleyici nitelikte olan idari düzenlemelerdir. Kanuni idare ilkesi gereğince, idarenin görev ve yetkilerinin kanunla düzenlenmesi gerekir. Ancak bu ilke, düzenlenecek konunun bütün ayrıntılarıyla kanunla düzenleneceği şeklinde anlaşılmalıdır. Üniversitelerarası Kurul, Yükseköğretim Kanununda ve Doçentlik Sınav Yönetmeliğinde düzenlenen doçentlik sınavına başvuru koşullarına aykırı olmayacak nitelikte ve bu koşulların uygulanmasını göstermek amacıyla teknik

¹⁹ Üniversitelerarası Kurul tarafından alınan başka kararlar da vardır: “Üniversitelerarası Kurulun 12.06.1987 tarihli toplantısında alınan karar uyarınca, aynı dönemde iki ayrı bilim dalından doçentlik sınavına başvurulmamaktadır. Üniversitelerarası Kurulun 15.10.2004 tarihli toplantısında, daha önce farklı bir daldan doçentlik sınavına başvurarak başarılı olan adayların yeni başvurularında doçent unvanını almasını sağlayan yayın listelerinin yeni jüri üyelerine gönderilmesinin uygun olduğuna karar verilmiştir. Üniversitelerarası Kurulun 24.12.1993 tarihli toplantısında alınan karar uyarınca, jüriler belli olduktan sonra ‘kodlama hatası’ yaptıklarını belirterek başka dallardan jüri oluşturulmasını isteyen adayların müracaatları gündeme alınmamaktadır”. Bakınız. [Http://www.yok.gov.tr/uak/docentliksinavi/sinavkilavuzu/](http://www.yok.gov.tr/uak/docentliksinavi/sinavkilavuzu/)Erişim tarihi:17.06.2009.

ve uzmanlık gerektiren konularda düzenleme yapabilir²⁰. Nitekim Danıştay 8.Dairesi, “Üniversitede doçent unvanı ile görev yapacak akademik personelin bilimsel yayın ve eserlerinin belli düzeyde olmasını sağlamak, eğitimin kalitesini yükseltmek ve başvurularda yapılacak olan değerlendirmenin objektif kriterlere göre gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla doçentlik sınav yönetmeliğine uygun nitelikte koşullar getirilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığına” hükmetmiştir²¹.

²⁰ Ayrıntılı bilgi için “Doçentlik Kadrosuna Atanma” kısmına bakınız.

²¹ Danıştay 8.Daire. Karar Tarihi:30.04.2003. Esas:2002/693. Karar:2003/1944. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankası/Erişim Tarihi:23.06.2009](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:23.06.2009).

Danıştay 8.Dairesi aynı doğrultuda verdiği başka bir kararında şunu belirtmiştir: “Dava, ...Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi öğretim üyesi olan davacının, doçentlik sınav başvurusuna ilişkin koşulların yeniden düzenlenmesine dair Üniversitelerarası Kurulun ve Kurula Bağlı Komisyonların Çalışma Esasları Yönetmeliğinin temel alan tabloları, anahtar sözcük tabloları ile belirlenen Tablo 11-Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Temel Alanlarının koşulu, Koşul No:111'in 2.Tanımlar başlığında gösterilen Ulusal Hakemli Dergi tanımının iptali istemiyle açılmıştır.

Dava konusu edilen ‘ulusal hakemli dergi’ başlıklı düzenlemede; ‘Editörü ve en az beş değişik üniversitenin öğretim üyelerinden oluşmuş danışmanlar grubu olan, bilimsel/sanatsal özgün araştırma makaleleri yayımlayan, yılda en az iki kez yayımlanan ve son beş yılda düzenli olarak basılıp dağıtımı yapılmış, üniversite kütüphanelerinde erişilebilir olan dergi’ olarak tanımlanmıştır. Dava konusu edilen ulusal hakemli dergi tanımına ilişkin bu koşulların sadece davacının başvuruda bulunduğu muhasebe ve finans temel alanı için düzenlenmiş olmadığı, birçok temel alanı içine aldığı görülmektedir. 2547 sayılı Yasa uyarınca doçentlik sınavına katılabilmek için lisans diploması aldıktan sonra, doktora, tıpta uzmanlık veya sanatta yeterliği kazanmış ve yabancı dil sınavını başarmış olma yanında orijinal bilimsel araştırma ve yayınlar yapmış olma koşulu da aranmaktadır. Doçentlik Sınav Yönetmeliği de bu kapsam içerisinde düzenlenmiş ve adayların başvurduğu alanlarda sağlamaları gereken akademik koşulları Üniversitelerarası Kurula önermek üzere komisyon oluşturulması öngörülmüş olup bu yönetmeliğin 7.maddesine uygun olarak oluşturulan Temel Alan Danışma Komisyonunca usulüne uygun olarak dava konusu koşullar belirlenmiştir.

Üniversitede doçent unvanı ile görev yapacak akademik personelin bilimsel yayın ve eserlerinin belli düzeyde olmasını sağlamak, eğitimin kalitesini yükseltmek ve başvurularda yapılacak olan değerlendirmenin objektif ölçütlere göre gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla, yönetmeliğe uygun nitelikte koşullar getirilmesinde hukuka aykırılık görülmemiştir”. Danıştay. 8.Daire.

1.3.1. Doçentlik Sınavı Jürisinin Oluşturulması

2547 sayılı Kanununun 24/c maddesi ve Doçentlik Sınav Yönetmeliğinin 5.maddesine göre, Üniversitelerarası Kurul, Doçentlik Sınav Komisyonunun önerisi üzerine, doçentliğe başvuran adayın eserlerini göz önüne alarak, ilgili bilim/sanat alanı için oluşturulan profesörler listesinden²² beş kişilik bir jüri ve bu jüri için iki yedek üye tespit eder. Adayın başvurduğu alanda yeterli öğretim üyesinin bulunmaması halinde, istisnai olarak, jüri üç asıl ve iki yedek olmak üzere beş üye ile teşkil edilebilir.

Öğretim Üyeliğine Yükseltme ve Atanma Yönetmeliğinde de doçentlik sınavı jürisinin oluşturulmasına ilişkin hükümler vardır. Öğretim Üyeliğine Yükseltme ve Atanma Yönetmeliğine göre (md.13), aynı bilim dalında yeter sayıda üye bulunmadığı veya adayın bilim dalı veya uzmanlık ve araştırma konularının özelliği zorunlu kıldığı takdirde, yakın bilim dallarında jüri üyesi seçimi yapılabilir. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, yakın bilim dalından beş kişilik jüri oluşturma imkânı varken, bu yapılmadan en son çözüm olarak öngörülen üç kişilik jüri belirlenmesinin hukuka uygun olmadığına karar vermiştir²³. Jüri üyelerinin beş kişiden oluşturulmadığı hallerde bu sayı üçe kadar indirilebilir²⁴.

Karar Tarihi:25.04.2002. Esas:2001/2179. Karar:2002/2463. Bakınız. <http://www.danistay.gov.tr>/**Danıştay Bilgi Bankası**/Erişim Tarihi:29.01.2009.

²² Doçentlik Sınav Yönetmeliği

Sınav jürisinin oluşturulması

Madde 5:... (2)Doçentlik jürilerinde görev alabilecek öğretim üyelerinin listesi, bunlara hangi alanlarda doçentlik jürilerinde görev alabileceklerinin sorulması üzerine alınacak olan cevaplar ile kadrosunun bulunduğu üniversitenin görüşü dikkate alınarak hazırlanır. Bu listeler, akademik yükseltmeler, istifa veya emeklilik gibi sebeplerle görevden ayrılmalar göz önünde bulundurularak Yükseköğretim Kurulu personel veri tabanı üzerinden güncellenir. Doçentlik sınav komisyonundaki asıl ve yedek üyelikler, bu listede ilgili alanlarda yer alan öğretim üyeleri arasında objektif ölçütlere göre ve eşit olarak dağıtılır.

(3)Doçentlik sınav jürisinde görev alabilmek için öğretim üyesinin Devlet veya vakıf üniversitesinde 2547 sayılı Kanununun 26.maddesi hükümlerine göre profesör olarak atanmış ve yetmiş iki yaşını doldurmamış olması şarttır.

²³ Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu. (Danıştay Kanununda 2004 yılında yapılan değişiklikle İdari Dava Daireleri Kurulu olarak değiştirilmiştir). Karar Tarihi:05.11.1993. Esas:1991/254. Karar:1993/530. Bakınız. <http://www.danistay.gov.tr>/**Danıştay Bilgi Bankası**/Erişim Tarihi:11.05.2009.

²⁴ 5772 sayılı Kanun ile değişik 2547 sayılı Kanununun 24/c maddesi.

1.3.1.1. Doçentlik Sınavı Jürisinin Doçent Adayının Eserlerini İncelemesi

Doçentlik sınavı iki aşamalıdır: 1) Eserlerin incelenmesi aşaması, 2) Sözlü sınav aşaması. Öncelikle doçent adayının eserlerinin incelendiği ‘eserlerin incelenmesi’ aşaması gerçekleştirilir. Bu aşamadan başarılı olunması halinde ‘sözlü sınav’ aşamasına geçilir. 2547 sayılı Kanununun 24.maddesi ve Doçentlik Sınav Yönetmeliğinin 6.maddesine göre, doçentlik sınav jürisi, adayın eserlerini ayrıntılı olarak inceler ve eserler konusundaki olumlu veya olumsuz görüşlerini gerekçeli olarak üniversite rektörlüğü aracılığı ile Üniversitelerarası Kurula sunar. Jüri, sadece eserlerin özgünlüğünü ve içeriğini değil, aynı zamanda eserlerin doçent olmak istenilen bilim dalı ile ilgili olup olmadığını da inceleyip karara bağlayacaktır. Danıştay 8.Dairesi, doçent adayının eserleri üzerinde inceleme yapan jürinin ortak raporunda adayın başka bir bilim dalından başvurmasının daha uygun olacağı, doçent adayının çalışmalarının, eserlerinin içeriği ile doçent olmak istenilen bilim dalının birbirinden farklı olması nedeniyle eserler üzerinde bilirkişilerce inceleme yaptırılmasına gerek kalmadığına karar vermiştir²⁵. Kararda da görüldüğü üzere, doçentlik sınav jürisi, doçent adayının eserlerinin doçent olunmak istenilen bilim dalı ile ilgili olup olmadığını da değerlendirmektedir ki işin niteliği de bu değerlendirmenin yapılmasını gerekli kılar.

2547 sayılı Kanun (md.24) ve Doçentlik Sınav Yönetmeliğine göre (md.6), Jüri üyeleri tarafından hazırlanan raporlar Üniversitelerarası Kurul Başkanlığına gönderilir. Değerlendirmeye esas alınan jüri raporlarının birer nüshası, eser incelemesi sonucuna ilişkin bildirim yazısı ile birlikte adaya gönderilir. Değerlendirmeye esas alınan jüri raporları itibarıyla çoğunlukla eser incelemesinde başarılı bulunan aday, sözlü sınava tabi tutulur.

1.3.1.1.1. Eserlerin İncelenmesi Aşamasının Yargısal Denetimi

Eserlerin incelenmesi sonucunda jüri üyeleri tarafından hazırlanan olumsuz raporlar kanaatimizce dava konusu edilemez. Çünkü jüri üyelerinin raporları ve doçentlik sınav jürisinin eserleri incelemesi bir hazırlık işlemidir, dolayısıyla dava konusu edilebilir nitelikte bir idari işlem değildir²⁶. Üniversitelerarası Kurul tarafından adayın eser inceleme aşamasından başarılı olup olmadığına dair alacağı karar ise, aynı doçentlik sınavına başvuru işlemi

²⁵ Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:23.10.1991. Esas:1989/1328. Karar:1991/1684. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankasi/Erisim Tarihi:05.04.2009](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:05.04.2009).

²⁶ Dava konusu edilebilir nitelikteki idari işlemlerin özellikleri için bakınız. KALABALIK, Halil. **İdare Hukuku Dersleri**. Değişim Yayınları. İstanbul. 2004. s.99vd.; AKYILMAZ. **a.g.e.** s.271.

üzerine verilen karar gibi kesin, icrai ve kendiliğinden yürütülebilir nitelikte olan bir idari işlemdir, bir başka deyişle dava konusu edilebilir nitelikte bir idari işlem olduğu için yazılı bildirim tarihini izleyen günden başlayarak altmış gün içinde dava konusu edilebilir²⁷. Doçentlik sınav jürisini oluşturan üyelerin hazırladığı raporları, Üniversitelerarası Kurulun, doçent adayının eser incelemesinde başarılı olup olmadığı konusunda alacağı karara karşı açılacak olan davada “delil” niteliğinde kabul etmek gerekir. Çünkü Üniversitelerarası Kurulun alacağı kararın dayanağı jüri raporlarıdır. Doçentlik Sınav Yönetmeliğine (md.6) göre, değerlendirmeye esas alınan jüri raporları itibarıyla çoğunlukla eser incelemesinde başarılı bulunan aday, sözlü sınava tabi tutulur.

1.3.1.2. Doçentlik Sözlü Sınavının Yapılması

2547 sayılı Kanun (md.24) ve Doçentlik Sınav Yönetmeliğine göre (md.6/7), “Sözlü sınavın yapılacağı yer, tarih ve saat, Üniversitelerarası Kurul tarafından adaya, mazereti kabul edilenler dışındaki asıl ve yedek jüri üyelerine bildirilmek üzere, mensubu oldukları üniversite rektörlüklerine ve sınavın yapılacağı üniversite rektörlüğüne bildirilir. Sözlü sınavın yapılacağı üniversitenin rektörü, sınav için gerekli fiziki ve teknik imkânları hazırlamakla yükümlüdür. Jüri, sözlü sınav için üye tam sayısı ile toplanır. Adaylar belirtilen gün, saat ve yerde sözlü sınava alınırlar. Sınavda jüri üyelerinden biri, başkan olarak görev yapar”.

Danıştay 8.Dairesi, daha önce eserlerin incelenmesi aşamasında olumsuz görüş bildirerek takdir hatasına düştüğü belirlenen jürinin, doçentlik sınavı sözlü aşamasında da bilim jürisi olarak görevlendirilmesinin yapılacak değerlendirmenin objektifliği konusunda kuşku uyandıracak gerekçesiyle hukuka uygun olmayacağına karar vermiştir²⁸. Dolayısıyla Danıştay

²⁷ İdari işlemler konusunda ayrıntılı bilgi için bakınız. GİRİTLİ-BİLGEN-AKGÜNER. **a.g.e.** s.881vd; GÖZLER. **a.g.e.** s.510vd; GÖZÜBÜYÜK-TAN. **a.g.e.** s.408vd.

²⁸ “Dava, doçentlik bilim sınavında davacının eserlerini doçentlik için yeterli görmeyen bilim jüri üyelerinin sözlü sınavında da görevlendirilmesi işleminin iptali istemiyle açılmıştır. Davacının, klasik arkeoloji dalındaki eserlerinin doçentlik sınavı bilim jürisi tarafından yeterli görülmemesi üzerine açılan davada Danıştay 8.Dairesince bilirkişi incelemesi sonucu, üç kişilik bilirkişi kurulunca düzenlenen 25.5.1992 günlü raporda, davacının, Doçentlik Sınav Yönetmeliğine göre, özgün ve bilimsel nitelikte yeterince araştırma ve yayınları bulunduğu belirtilmesi nedeniyle yürütmenin durdurulması isteminin kabulüne 2.7.1992 gününde karar verilmiş olup, anılan karardan sonra, Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı kararı ile sözlü sınavın 8.10.1992 günü yapılacağı belirlendiği, sınav bilim jürisi olarak da ilk jüri üyelerinin görevlendirildiği ve davacı tarafından da bu jüri üyelerinin belirlenmesine

8.Dairesinin kararına göre, doçentlik sınavının eserlerin incelenmesi aşamasında takdir hatasına düştüğü tespit edilen jürinin, doçent adayının sözlü sınav aşamasında görevlendirilmemesi gerekir. Bu durumda doçentlik sınav komisyonu tarafından sözlü sınav için başka bir jüri oluşturulmalı veya takdir hatasına düştüğü belirlenen jüri üyesi/üyeleri yerine başka jüri üyesi/üyeleri görevlendirilmelidir. Böylece yapılacak sözlü sınavın objektifliği de sağlanmış olur.

Doçentlik Sınav Yönetmeliğine göre (md.6), “Sözlü sınav sonunda jüri, adayın başarılı olup olmadığına çoğunlukla karar verir. Bu karar, düzenlenen tutanakta imza altına alınır ve başkan tarafından jüri üyeleri önünde adaya sözlü olarak bildirilir”.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, sözlü sınava gelmeyen adayların durumu da Doçentlik Sınav Yönetmeliğinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Doçentlik Sınav Yönetmeliğine (md.6) göre, “Sözlü sınava gelmeyen aday, bu sınava gelmesine engel olacak nitelikte bir mazeretinin varlığı halinde, bunu, varsa belgeleyen evrakla birlikte Üniversitelerarası Kurula bildirir. Mazeret bildiriminde bulunmaması veya bildirdiği mazeretin Doçentlik Sınav Komisyonu tarafından kabul edilmemesi halinde, aday bir sözlü sınav hakkını kaybeder. Doçentlik Sınav Komisyonunun sözlü sınava gelmeyen adayın bildirdiği mazereti kabul etmesi halinde, sözlü sınav, Üniversitelerarası Kurulun yeniden belirleyeceği yer, tarih ve saatte bu madde hükümlerine göre yenilenir”.

1.3.1.2.1. Doçentlik Sözlü Sınavının Yargısal Denetimi

Doçentlik Sınav Yönetmeliğine göre (md.6), Sözlü sınav, doçent ve profesör unvanına sahip öğretim üyelerine açıktır. Sözlü sınavın yapılacağı yer ile gün ve saati, sınavın yapılacağı üniversite rektörlüğünce internet sayfasında yayımlanır. Jüri başkan ve üyeleri, sözlü sınavın denetlenebilirliğini sağlamak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar. Ancak bu tedbirlerin neler olduğu mevzuatta açıkça belirtilmemiştir. Denetlenebilirliği sağlamaya yönelik tedbirlerin neler olduğunun ilgili yönetmelikte açık ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde düzenlenmesi gerekirdi.

ilişkin işlemin iptali istemiyle bu davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Daha önce eserlerin incelenmesi aşamasında olumsuz görüş bildirerek takdir hatasına düştüğü belirlenen jürinin, doçentlik sınavı sözlü aşamasında da bilim jürisi olarak görevlendirilmesinin yapılacak değerlendirmenin objektifliği konusunda kuşku uyandıracığı açıktır”. Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:28.06.1993. Esas:1992/2742. Karar:1993/2518. Bakınız: <http://www.danistay.gov.tr/>
Danıştay Bilgi Bankası/Erişim Tarihi:19.04.2009.

Doçentlik sözlü sınavı neticesinde verilen karar da kesin, icrai ve kendiliğinden yürütülebilir nitelikte olan yani dava edilebilir nitelikte bir kişisel idari işlemdir. Danıştay 8.Dairesi, doçentlik sözlü sınavında başarısız bulunan adayın, hangi yönlerden başarısız olduğunun tutanakta belirtilmesi gerektiğini, hangi yönlerden başarısız olduğu belirtilmeksizin sadece bir tutanak ile başarısız olduğunun belirtilmesinin hukuka uygun olmadığına karar vermiştir²⁹. Danıştay 8.Dairesi bir başka kararında ise, sözlü yapılan sınavlarda sınavla ilgili yazılı bir kanıt bulunmaması nedeniyle, bu sınavda ilgilinin başarılı olup olmadığının bilirkişi incelemesi yaptırılarak yargı yolu ile denetlenmesi olanağı bulunmadığına hükmetmiştir³⁰. Danıştayın ‘sözlü sınavın denetlenebileceğine’ hükmettiği kararları da bulunmaktadır. Örneğin, Danıştay 5.Dairesi, sınav değerlendirme kurulu üyelerinin puanları arasında fahiş farklar bulunması halinde sözlü sınavın iptal edileceğine dair vermiş olduğu kararla sözlü sınavın hukuka uygunluğunu denetlemiştir³¹. Aynı şekilde Danıştay 12.Dairesi de, sözlü sınava ilişkin soru ve cevapların somut bilgilere dayanmaması nedeniyle yargısal denetimin yapılması olanağının bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddedilmesini hukuka aykırı bularak sözlü sınavın yargısal denetiminin yapılabileceğini belirtmiştir³². Dolayısıyla, sözlü sınavlar ile ilgili temel sorunun, sözlü sınavın denetlenmesi ve eğer hukuka aykırılık söz konusu ise bunun kanıtlanıp kanıtlanamaması ile ilgili olduğu görülmektedir. Sözlü sınavların yapılmasını öngören düzenlemelerin subjektif değerlendirmelere imkân vermeyecek şekilde ve ayrıntılı olarak belirtilmesi, sözlü sınavların ses ve görüntü kaydının alınması³³ ve bu kayıtların en azından dava açma süresi

²⁹ Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:19.10.2004. Esas:2004/1367. Karar:2004/3878. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankasi/Erisim Tarihi:20.05.2009](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:20.05.2009).

³⁰ Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:13.09.1989. Esas:1989/302. Karar:1989/671. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankasi/Erisim Tarihi:20.05.2009](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:20.05.2009).

³¹ Danıştay.5.Daire. Karar Tarihi:09.12.1986. Esas:1986/564. Karar:1986/1372. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankasi/Erisim Tarihi:21.05.2009](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:21.05.2009).

³² Danıştay.12.Daire. Karar Tarihi:24.12.1997. Esas:1997/857. Karar:1997/4259. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankasi/Erisim Tarihi:21.05.2009](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:21.05.2009).

³³ “Sözlü sınavda verilen yanıtların, teknolojik olanaklardan yararlanılarak kayıt altına alınması suretiyle, objektif nitelikte incelenip denetiminin yapılmasına olanak tanınmasının, hukuk devleti ilkesinin hayata geçirilmesi açısından önemli ve yerinde bir uygulama olacağı düşünülmektedir”. Danıştay. 5.Daire.

geçinceye kadar saklanmasına ilişkin kuralların mevzuat ile düzenlenmesi, sözlü sınav konusundaki ispat sorununu ortadan kaldıracak ve yargı tarafından yapılacak olan hukuka uygunluk denetiminin sınırlarını belirleyecek, ayrıca hukuki istikrar ve güven ilkesinin gerçekleşmesini sağlayacaktır. Sözlü sınavın kayda alınmasının ve sınav evrakı gibi saklanmasının mevzuat ile düzenlenmesi, sözlü sınavın kayda alınmaması veya saklanmaması hâlinde, iptal edilmesine hukuki gerekçe oluşturacaktır. Sözlü sınavda başarısız sayılma işleminin yargısal denetimini kolaylaştıracak altyapının bütün unsurlarıyla oluşturulmasını sağlamak, hukuka bağlı idarenin görevidir³⁴. Hukuk Devleti ilkesi de, idari işlemlerin yargısal denetimini olanaksızlaştıracak ya da güçleştirecek düzenlemelere izin vermemektedir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, “Sözlü sınavlara ilişkin düzenlemeler içeren yönetmelik maddelerinin subjektif değerlendirmelere yol açmayacak şekilde yapılması gerektiğini ve sözlü sınavların da yargı denetimine tabi olduğunu, aksi bir değerlendirmenin Anayasada belirtilen, ‘idarenin her türlü eylem ve işleminin yargı denetimine tabi olduğu’ kuralı ve hukuk Devleti ilkesiyle bağdaşmayacağını, davacının sözlü sınavda başarısız sayılmasına ilişkin işlemde, sınav öncesinde soruların ve yanıtlarının hazırlanmamış olması, sözlü sınavın sesli ve görüntülü kayıt yapılmak suretiyle gerçekleştirilmemesi, ayrıca komisyon üyelerince takdir edilen notun gerekçeleriyle ortaya konulmaması nedenleriyle hukuka uyarlık bulunmadığını” belirtmiştir³⁵.

1.3.1.2.2. Adayın Doçentlik Sözlü Sınavına Tekrar Alınması

Sözlü sınavda başarısız sayılan veya sözlü sınav hakkını kaybeden adayın sözlü sınava tekrar alınması için Doçentlik Sınav Yönetmeliğinin

Karar Tarihi:21.05.2008. Esas:2007/1771. Karar:2008/3008. **Danıştay Dergisi.** (Yıl:38. Sayı:119. Ankara. 2008). s.191-194; “Sözlü sınavla ilgili kriterlerin düzenlendiği yönetmelikte hüküm bulunmasa dahi; sözlü sınavın niteliği gereği, yargı denetimine olanak tanıyacak şekilde, ayrıntılı sınav tutanağı düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir”. Danıştay. 12.Daire. Karar Tarihi:09.06.2008. Esas:2008/535. Karar:2008/3422. **Danıştay Dergisi.** (Yıl:38. Sayı:119. Ankara. 2008). s.407-408.

³⁴ Danıştay. 12.Daire. Karar Tarihi:09.06.2008. Esas:2008/535. Karar:2008/3422. **Danıştay Dergisi.** (Yıl:38. Sayı:119. Ankara. 2008). s.408.

³⁵ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 29.03.2007 tarih ve 2007/234 sayılı yürütmenin durdurmasına ilişkin itiraz incelemesi neticesinde vermiş olduğu kararın gerekçesinden alınmıştır. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 13.11.2008 tarih ve 2008/774 sayılı yürütmenin durdurulmasına ilişkin itiraz incelemesi neticesinde de aynı gerekçelerle itirazın reddine karar vermiştir. Bakın: <http://www.danistay.gov.tr/GuncelKararlar/Erişim> Tarihi: 14.07.2009.

4.maddesindeki süre içerisinde başvurması gerekir³⁶. Tekrar sözlü sınava alınacak aday için yeni bir jüri oluşturulmaz. Öğretim üyeliği görevinden istifa, emeklilik veya mazeret sebebiyle jürinin ikiden fazla üyesinin eksilmesi halinde, Üniversitelerarası Kurul tarafından jürinin eksilen üyelikleri doldurulur.

Ancak, Danıştay 8.Dairesinin bir kararında belirttiği gibi, tarafsız kalamayacağı tespit edilen jüri üyelerinin yapılacak olan sözlü sınavda görevlendirilmemesi gerekir³⁷.

³⁶ Doçentlik Sınav Yönetmeliğinin 6.maddesine göre, “Sözlü sınavda başarısız olan veya sözlü sınav hakkını kaybeden aday, 4.maddenin 1.fıkrasında belirlenen sürelerde yeniden başvuruda bulunması halinde, tekrar sözlü sınava alınır. Bu başvuruda, 4.maddede doçentlik başvurusu için aranan şartların taşındığına dair belgelerin yeniden ibrazı istenmez”.

³⁷ “Dosyanın incelenmesinden, davacının 1992 yılında ‘doçentlik sınavı’ için başvurduğu eğitim bilimleri, program geliştirme bilim dalında eserlerinin incelenmesi aşamasında oybirliği ile başarılı olduğu, daha sonraki aşama olan sözlü sınav aşamasında iki kez başarısız olduğu, bu iki sınavda da görev alan Prof.Dr... ve Prof.Dr... kendisine karşı tarafsız davranmadıkları ve aralarında uyuşmazlık olduğundan bahisle 25.4.1994 günlü dilekçesi ile adı geçen öğretim üyelerinin 13.10.1994 günü gireceği ve son hakkı olan sözlü sınav komisyonunda görevlendirilmeleri halinde objektif bir değerlendirme yapmayacakları savıyla sınav jürisinde görevlendirilmemelerini Üniversitelerarası Kurul Başkanlığından talep ettiği, ancak 13.10.1994 günü yapılacak sözlü sınavı için oluşturulan jüride adı geçen öğretim üyelerinin de yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, davacının talebi değerlendirilmeksizin son kez gireceği 13.10.1994 günü yapılacak sözlü sınav jürisinin oluşturulmasında hukuka uyarlık bulunmamaktadır”. Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:20.04.1995. Esas:1994/4313. Karar:1995/1314. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankası/](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/)Erişim Tarihi:11.06.2009.; Danıştay 8.Dairesi yine konu ile ilgili bir davada şöyle demektedir: “Olayda, davacının gerek ilk kez, gerekse ikinci kez katıldığı sözlü sınavlarda aynı jüri üyelerinin görevlendirildiği, kendi okulunun Anabilim Dalı Başkanı olan Prof. Dr. ...'ın da bu jüride bulunduğu, davacının adı geçen bu jüri üyesiyle arasının sözlü sınavdan önce de açık olduğu, jüri üyesinin davacıya karşı davranışlarından soruşturma geçirdiği ve tanık beyanlarından da jüri üyesi olarak tarafsızlığı hususunda kuşkular olduğu, anlaşılmaktadır. Aktarılan bu durum karşısında, davacıyla ilgili olarak yürütülen sınavın nesnellığı konusunda duraksama ve kuşku duyulabileceği açıktır. İlgilisinin bilimsel geleceğini belirleyecek olan sınav aşamalarının olumsuz değerlendirme ve yaklaşımlarından uzak bir görünüm taşıması gerektiğinde kuşku yoktur. Bu gelişim ve bilimsel gereklilikler karşısında, davacıyla çekişmesi olan bir öğretim üyesinin de katılımıyla jüri oluşturularak yapılan sözlü sınavda hukuka

Doçentlik Sınav Yönetmeliğine göre (md.6), “Eser incelemesinde başarılı olmasına rağmen sözlü sınavlarda üç defa başarısız olan veya başarısız sayılan aday sözlü sınav için yeniden başvurduğunda, bu sınavı yapmak üzere yeni bir jüri oluşturulur. Yeni jüri oluşturulmasında mevcut jürinin salt çoğunluğu sağlayacak sayıda üyesinin değiştirilmesi şarttır”. Eski Doçentlik Sınav Yönetmeliğine göre, eser incelemesinde başarılı olmasına rağmen sözlü sınavda üç defa başarısız olan aday, doçentlik sınavının tüm aşamalarını yeni baştan tekrar etmek zorunda idi. Yeni Yönetmelik ise, bu kuralı değiştirmiş ve sözlü sınavda üç defa başarısız olan adayın yeni jüri oluşturmak suretiyle tekrar sözlü sınava girebilmesini sağlamıştır.

1.3.1.3. Doçentlik Belgesinin Verilmesi

2547 sayılı Kanun (md.24) ve Doçentlik Sınav Yönetmeliğine göre (md.6), doçentlik sınavında başarılı olanlara Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı tarafından ‘doçentlik belgesi’ verilir. Doçentlik belgesi, doçent unvanının alındığına dair bir belgedir. Doçentlik unvanını alan kişiler üniversitelerin doçentlik kadrosuna atanmak için gerekli koşulu sağlamış olmaktadır. Ancak, daha öncede ifade edildiği gibi, doçent unvanının alınmış olması, mutlaka doçentlik kadrosuna atanmayı sağlamaz. Yükseköğretim Kanunu (md.25) ve Öğretim Üyeliğine Yükseltme ve Atanma Yönetmeliğinde (md.10–16) belirtilen atama usulü neticesine göre doçentlik kadrosuna atama veya atamama işlemi gerçekleştirilecektir.

1.4. Yabancı Ülkelerde Alınan Doçentlik Unvanı

2547 sayılı Kanuna göre (md.27), yabancı ülkelerde alınan doçentlik unvanının Türkiye’de geçerli olabilmesi, Üniversitelerarası Kurulun bu konuda bir karar almasına bağlıdır. Yabancı ülkelerde alınan doçentlik unvanının geçerli olabilmesi için, doktora veya tıpta uzmanlık unvanına ya da sanatta yeterlik belgesine sahip olmak gerekir. Yabancı ülkelerde alınan doçentlik unvanının Türkiye’de geçerli olabilmesi için, en az iki yıl bu unvan ile yabancı ülkelerdeki öğretim ve araştırma kurumlarında çalışmış olmak da gerekir. Ayrıca, başvuran adayın çalıştığı yabancı ülkedeki yükseköğretim kurumunun, Türk yükseköğretim kurumu düzeyinde olduğu Üniversitelerarası Kurul tarafından kabul edilmelidir³⁸.

ve kamu görevi gereklerine uyarlık bulunmamaktadır”. Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:21.12.2000. Esas:1999/526. Karar:2000/8502. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankası/](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/)Erişim Tarihi:12.06.2009.

³⁸ Bakınız. Yurtdışından Alınan Doçentlik Unvanının Değerlendirilmesine İlişkin Açıklamalar. <http://www.yok.gov.tr/uak/>Erişim Tarihi:11.02.2009.

1.5. Disipline Aykırı Fiiller

Doçentlik Sınav Yönetmeliğine (md.7) göre; eser incelemesi yapan jüri üyeleri, başvuru dosyasında yer alan herhangi bir eserde intihal olduğunu tespit ederse, durumu bir raporla Üniversitelerarası Kurula bildirecektir. İntihal iddiası ile ilgili olarak bir karar verilinceye kadar, Üniversitelerarası Kurul doçentlik başvurusu ile ilgili herhangi bir işlem yapmayacaktır³⁹. İntihal, Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliğinin 11.maddesinde öğretim mesleğinden çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller arasında belirtilirken şu şekilde tanımlanmıştır: “Bir başkasının bilimsel eserinin veya çalışmasının tümünü veya bir kısmını *kaynak belirtmeden* kendi eseri gibi göstermek”. Osmanlıca-Türkçe sözlükte intihal: Çalma, başkasının yazısını veya şiirini *kendinin gibi gösterme*, iktibas: Ödünç alma, bir kelimeyi, bir cümleyi veya bunların manalarını olduğu gibi alma şeklinde tanımlanmıştır⁴⁰. Kısaca belirtmek gerekirse, bilimsel çalışmalarda dipnot veya kaynakça kısmında kaynak belirtilmeden yapılan alıntılar intihal fiilini oluşturur ve disiplin cezasını gerektirir. Bilimsel çalışmalarda intihal fiilinin oluşup oluşmadığı yapılacak incelemeler sonucunda ortaya çıkacaktır.

Doçentlik Sınav Yönetmeliğine (md.7) göre; “Eser incelemesi yapan jüri üyeleri, başvuru dosyasında yer alan herhangi bir eserde *intihal dışında yayın ve araştırma etiğine aykırılığın varlığını* tespit ederse, durumu bir raporla Üniversitelerarası Kurula bildirir. Bu iddia ile ilgili olarak bir karar verilinceye kadar, Üniversitelerarası Kurul doçentlik başvurusu ile ilgili herhangi bir işlem yapmaz. Bu durumda aday hakkında yükseköğretim disiplin mevzuatı hükümlerine göre derhal soruşturma yapılır. İddianın asılsız çıkması halinde, doçentlik süreci kaldığı yerden devam eder ve ilgili jüri üyesi hakkında şartların varlığı halinde idarî ve adli soruşturma yapılır. İddianın doğru olduğunun tespiti halinde, aday yaptığı doçentlik başvurusunda başarısız sayılır”. Yönetmelikte geçen “*intihal dışında yayın ve araştırma etiğine aykırılığın*” ne olduğu ve

³⁹ “Üniversitelerarası Kurul, intihal iddiası hakkında gerekli işlemlerin yapılması için durumu belgeleri ile birlikte Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına gönderir ve ayrıca diğer jüri üyeleri derhal durumdan haberdar edilerek, iddia sonuçlandırılıncaya kadar rapor hazırlamamaları sağlanır. İntihal iddiası ile ilgili olarak yükseköğretim disiplin mevzuatına göre işlem yapılır. İntihal iddiasının doğru olmadığı tespit edildiğinde, doçentlik süreci kaldığı yerden devam eder. İntihal iddiasının doğru olduğunun tespiti halinde, aday yaptığı doçentlik başvurusunda başarısız sayılır. Adayın idarî, cezaî ve hukukî sorumluluğuna ilişkin hükümler saklıdır”. Bakınız. Doçentlik Sınav Yönetmeliği. **Madde 7.**

⁴⁰ Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:05.07.2001. Esas:2000/1806. Karar:2001/3586. Bakınız.<http://www.danistay.gov.tr/DanistayBilgiBankasi/E.T.:12.06.2009>.

hangi objektif esaslara göre tespit edileceği sorunu çözüme tam anlamıyla kavuşmuş değildir. Üniversiteler, çıkarmış oldukları yönetmeliklerle veya almış oldukları kararlarla, ya da Üniversitelerarası Kurul Etik Komisyonu tarafından alınan kararlarla bu konu düzenlenmeye çalışılmıştır. Kanaatimizce Yükseköğretim Kurulu tarafından yayın ve araştırma etiğine aykırılıkların neler olduğu konusunda açık bir düzenleme yapılmalıdır. Böylece bu konudaki karmaşa ve dağınıklık giderilerek yeknesaklık sağlanabilir.

Doçentlik Sınav Yönetmeliğine (md.7) göre; “Doçentlik sınavı için başvuru dosyasının içeriğinde adayla ilgili olarak disiplin suçu oluşturan başka bir durumun varlığı nedeniyle soruşturma başlatılmış olması halinde, durum Üniversitelerarası Kurula bildirilir. Bu soruşturma sonuçlanıncaya kadar, Üniversitelerarası Kurul doçentlik başvurusu ile ilgili herhangi bir işlem yapmaz”.

2. DOÇENTLİK KADROSUNA ATANMA

Anayasaya göre (md.128/2), “memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, *atanmaları*, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir”. Buna göre, *doçentlik kadrosuna atanacakların* statüsünün kanunla düzenlenmesi gerekir. Çünkü doçentlik kadrosunda çalışanlar, Anayasanın 128.maddesinde belirtilen ‘diğer kamu görevlileri’ arasındadırlar. Ancak, personel hukukunda bu konunun tartışmalı olduğu görülmektedir. Konunun kanun hükmünde karamameler veya idarenin genel düzenleyici işlemleriyle düzenlenip düzenlenemeyeceği hususunda Anayasa Mahkemesinin kararları söz konusudur. Anayasa Mahkemesi, Anayasanın çeşitli maddelerinde yer alan ‘kanunla düzenleme’den ne anlaşılması gerektiğini, kararlarında açıklamıştır. Buna göre, kanun ile düzenlenmesi öngörülen konularda, yürütme organına, genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisi verilmesi, yasama yetkisinin devri anlamına geleceğinden, Anayasanın 7.maddesine aykırı düşecektir⁴¹. Ancak, yasada temel esasların ve çerçevenin belirlenmesi koşuluyla, uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmeye bırakılması Anayasaya aykırılık oluşturmayacaktır⁴².

⁴¹ Anayasa Mahkemesi, “Anayasaya göre yasa ile düzenlenmesi gereken konularda, yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisinin” verilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi. Karar Tarihi:02.10.1996. Esas:1996/61. Karar:1996/35. Bakınız. <http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar/Bilgi/Bankasi/Erisim/Tarihi:08.01.2009>.

⁴² Anayasa Mahkemesi. Karar Tarihi:11.06.2003.Esas:2001/346. Karar:2003/63.; Anayasa Mahkemesi. Karar Tarihi:27.11.1997. Esas:1997/37. Karar:1997/69.; Anayasa Mahkemesi. Karar Tarihi:07.05.2002. Esas:2000/17. Karar:2002/46.

Anayasada öngörülen ‘kanunla düzenleme’nin, kanun hükmünde kararnamelerle düzenleme yapılmasını kapsayıp kapsamadığı da tartışmalıdır⁴³. Kanun Hükmünde Kararnameler rejimi, Anayasanın 91.maddesinde belirtilmiştir. Bir konunun 91.maddedeki KHK düzenleme yasağı kapsamına girip girmediğinin tespitinden önce, Anayasanın ‘kanunla düzenlenir’ dediği konuların KHK ile düzenlenip düzenlenemeyeceğinin tartışılması gerekir. Doktrinde, Anayasanın değişik maddelerinde öngörülen ‘kanunla düzenleme’ koşulunun o konuda KHK çıkarılmasını engellemediği belirtilmiştir. Anayasanın kanunla düzenleneceğini öngördüğü bir konu, KHK ile ilgili hüküm olan Anayasanın 91.maddesinin sınırlaması dışında kalmadıkça ya da 163.maddede olduğu gibi, kanun hükmünde kararname çıkarılmayacağı açıkça belirtilmedikçe, KHK ile düzenlenebilir⁴⁴. Dolayısıyla Anayasanın 128.maddesinin 2.fıkrasında belirtilen memurlar ve diğer kamu görevlilerinin niteliklerinin ve atanmalarının, Anayasanın 91.maddesinin 1.fıkrasında belirtilen sınırlamaya⁴⁵ girip girmediğinin belirlenmesi gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi, KHK ile düzenleme yasağını, Anayasanın 12–40 ve 66–74.maddelerinin alanlarına ilişkin düzenlemelerle sınırlı tutmuş ve yasak kapsamına giren maddelerle dolaylı bir ilginin varlığını yeterli görmemiştir⁴⁶. Anayasa Mahkemesi, Anayasanın 128.maddesi ile ilgili yapılacak

Bakınız. [http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar Bilgi Bankası/](http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar_Bilgi_Bankasi/) Erişim Tarihi:09.01.2009.

⁴³ AZRAK, Ali Ülkü. “Hukuk Devleti Açısından Memurların Mesleki Güvenceleri”. **Kamu Personeli Sorunları. İdare Hukuku Sempozyumu.** Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi. Eskişehir. 2003. s.4.

⁴⁴ Bakınız. ÖZBUDUN, Ergun. **Türk Anayasa Hukuku.** 8.Bası. Yetkin Yayınları. Ankara. 2004. s.235.; GÖZLER, Kemal. **Kanun Hükmünde Kararnamelerin Hukuki Rejimi.** Ekin Kitapevi. Bursa. 2000. s.102.

⁴⁵ 1982 Anayasası Madde 91: “...Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez”.

⁴⁶ “Dolaylı biçimde kişi hak ve özgürlüklerini ilgilendirmeyecek bir düzenleme düşünmek oldukça güçtür. Bu nedenle de dolaylı bir ilginin varlığına dayanılarak sonuca gitmek isabetli değildir”. Anayasa Mahkemesi. Karar Tarihi:06.01.1986. Esas:1986/15. Karar:1987/1. Bakınız. [http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar Bilgi Bankası/](http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar_Bilgi_Bankasi/)Erişim Tarihi:13.02.2009.

düzenlemelerin, arada doğrudan bir ilgi olmadığı için 91.maddedeki yasak kapsamında değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir⁴⁷.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin niteliklerinde ve Anayasanın 128.maddesinin 2.fıkrasında belirtilen diğer konularda, ivedi ve zorunlu hâllerde, yetki kanununda belirtilen konulara ilişkin olarak KHK ile düzenleme yapılabileceği söylenebilir de⁴⁸, kamu görevlilerinin çalışma koşullarına ilişkin düzenlemeleri ivedi ve zorunlu olarak nitelendirmek zor olduğu için⁴⁹, bu konularda KHK ile düzenleme yapılamayacağı belirtilebilir.

İdarenin genel düzenleyici işlemlerine gelince, Anayasa Mahkemesinin de belirttiği gibi, idarenin genel düzenleyici işlemleri, hem kanuna aykırı olmamalı, hem de kanuna dayanmalıdır. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Yürütme, temel ilkeleri, çerçevesi ve sınırları kanunla belirlenmiş konuların uygulanmasını göstermek amacıyla düzenleme yapabilir⁵⁰. Bu durumda, idare, kanunların uygulanmasını göstermek amacıyla teknik ve uzmanlık gerektiren konuları genel düzenleyici işlemlerle

⁴⁷ Anayasa Mahkemesi. Karar Tarihi:08.02.1989. Esas:1988/38. Karar:1989/7. Bakınız. [http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar Bilgi Bankası/Erişim Tarihi:14.02.2009](http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:14.02.2009).

⁴⁸ Anayasa Mahkemesinin artık yerleşik hâle gelen içtihadına göre, kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi, Anayasanın 91.maddesindeki koşullara ilave olarak, “önemli, ivedi ve zorunlu” hâllerde verilmelidir. Anayasa Mahkemesi. Karar Tarihi:01.02.1990. Esas:1988/64. Karar:1990/2. Bakınız. [http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar Bilgi Bankası/Erişim Tarihi:14.02.2009](http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:14.02.2009).

⁴⁹ Anayasa Mahkemesine göre, “niteliği itibariyle uzun süreli ve çok yönlü çalışmayı gerektiren düzenlemeler ivedi ve zorunlu olarak nitelenemez”. Anayasa Mahkemesi. Karar Tarihi:05.10.2000. Esas:2000/45. Karar:2000/27. Bakınız. [http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar Bilgi Bankası/Erişim Tarihi:15.02.2009](http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:15.02.2009); “1982 Anayasası döneminde idari teşkilât ve kamu personelinin nitelikleri konusunda birçok KHK çıkarılmıştır. Anayasa Mahkemesi ise, bazen ivedilik ve zorunluluk koşuluna uymadığı, bazen de yasama yetkisinin devri anlamına gelebileceği için sınırları belirsiz ve genel nitelikli yetki kanunlarını iptal etmiştir”. Anayasa Mahkemesi. Karar Tarihi:20.03.2001. Esas:2001/9. Karar:2001/56. Bakınız. [http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar Bilgi Bankası/Erişim Tarihi:15.02.2009](http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:15.02.2009).

⁵⁰ SEZER, Yasin. **Türk Yüksek Mahkemeleri ve Avrupa Topluluğu Adalet Divanı Kararları Işığında Kamu Hizmetine Girme Hakkı**. Seçkin Yayınevi. Ankara. 2006. s.57vd.

düzenleyebilir⁵¹. Anayasa Mahkemesine göre, Anayasanın 128.maddesine uygun olarak, yasada bulunması gereken temel esaslara yer verilmek ve idarenin düzenleme yapacağı alanın sınırları çizilmek kaydıyla, idare tarafından genel düzenleyici işlemlerle düzenleme yapılması, Anayasanın 128.maddesine ve ‘kanunla düzenleme’ yapılması ilkesine aykırı değildir⁵².

Anayasanın 128.maddesinde ifade edilen ‘kanunla düzenleme’ ilkesine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararlar çerçevesinde şu sonuca varılabilir: Yasama yetkisi, TBMM tarafından kullanılması gereken ve devredilemez bir yetkidir. Ancak, ‘kanunla düzenleme’ ilkesi, her konunun bütün ayrıntılarıyla kanunla düzenlenmesi şeklinde anlaşılmalıdır. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Anayasada kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda, konunun temel esasları kanunla belirlenmek koşuluyla ve ‘belirli kanun alanları dışında⁵³, uzmanlık ve teknik konular genel düzenleyici işlemlerle yürütmenin düzenleme yetkisine bırakılabilir.

2.1. Yükseköğretim Kurumlarının Öğretim Üyeliğine Atanmada İlave Özel Koşullar Getirmesi

2547 sayılı Kanun ve Öğretim Üyeliğine Yükseltme ve Atanma Yönetmeliğinde öğretim üyeliğine atanma koşulları belirtilmiştir. Buna göre, doçentlik kadrosuna atanabilmek için 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48.maddesindeki genel koşullara sahip olmak gerekir. Ayrıca, doçentlik unvanını almış olmak ve üniversitelerin, doçentlik kadrosuna atama için, Yükseköğretim Kurulunun onayını almak suretiyle, münhasıran bilimsel kaliteyi artırmak amacıyla yönelik olarak, bilim disiplinleri arasındaki farklılıkları da göz önünde bulundurarak belirlediği objektif ve denetlenebilir nitelikteki ek koşulları yerine getirmiş olmak gerekir.

⁵¹ Anayasa Mahkemesi. Karar Tarihi:22.12.1988. Esas:1988/5. Karar:1988/55. Bakınız. [http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar Bilgi Bankası/](http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar_Bilgi_Bankasi/) Erişim Tarihi:16.02.2009.

⁵² Anayasa Mahkemesi. Karar Tarihi:11.06.2003. Esas:2001/346. Karar:2003/63.; Anayasa Mahkemesi. Esas:1987/16. Karar:1988/8. Karar Tarihi:19.04.1988. Bakınız. [http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar Bilgi Bankası/](http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar_Bilgi_Bankasi/) Erişim Tarihi:17.02.2009.

⁵³ Anayasanın 91.maddesinin 1.fıkrasında KHK ile düzenlenemeyeceği belirtilen temel hak ve hürriyetler, haliyle idarenin genel düzenleyici işlemlerine de konu olamazlar. Bu konular ancak kanun ile düzenlenebilir.

Görüldüğü üzere, yükseköğretim kurumları, öğretim üyeliğine atamalarda ilave özel koşullar isteyebilme konusunda yetkilendirilmiştir⁵⁴. Öğretim Üyeliğine Yükseltme ve Atanma Yönetmeliğinin 2.maddesine eklenen 2.fıkra ile öğretim üyeliğine yükseltme ve atanma ile ilgili olarak, kanun ve yönetmeliklerin yanı sıra yükseköğretim kurumları tarafından ilave özel koşulların getirilebileceği kabul edilmiştir. Ancak, getirilen bu kuralın yürütmesi, yükseköğretim kurumlarının böyle bir düzenleme yapma yetkisine sahip olmadığı gerekçesiyle, Danıştay 8.Dairesi tarafından durdurulmuştur⁵⁵. Danıştay 8.Dairesi tarafından verilen bu yürütmeyi durdurma kararının gerekçesinde şu belirtilmiştir: “2547 sayılı Yasa ve Öğretim Üyeliğine Yükseltme ve Atanma Yönetmeliğinde yer alan hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden; öğretim üyeliklerini elde etme ve atanma koşullarının ayrıntılı olarak belirlendiği, bu koşullar içinde üniversite ve üniversite senatolarına atama ölçütü belirleme yetkisi verilmesinin; düzenleyici işlemlerin Anayasa, yasa, tüzük, yönetmelik ve hukukun genel ilkelerine aykırı hükümler içermemesi prensibine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durumda, 2547 sayılı Yasada Yükseköğretim Kuruluna belli bir çerçeve içinde yönetmelikle düzenleme yapma yetkisi verilmiş olması ve bu yetkiyi başka organlara devir etme yetkisi verilmemiş olması nedeniyle kanuna aykırı düzenleme getiren

⁵⁴ Nitekim Danıştay ilgili daireleri tarafından değişik tarihlerde verilen kararlarda, yükseköğretim kurumlarının, öğretim elemanı ve dolayısıyla eğitim ve öğretimin kalitesini arttırmak için ilave koşullar getirebileceği belirtilmiştir. İlgili kararlar için bakınız. <http://www.danistay.gov.tr/>**Danıştay Bilgi Bankası.**

⁵⁵ Dava konusu edilen Yönetmelik değişikliği ile anılan Yönetmeliğin 2.maddesine eklenen fıkra ile “İlgili yasa ve yönetmelik hükümleriyle öngörülen koşulların yanı sıra; doçentliğe atama ile yardımcı doçentliğe ve profesörlüğe yükseltme ve atamalarda ilan edilen bir kadroya başvurabilmek için yükseköğretim kurumları tarafından belirlenen ve Yükseköğretim Kurulu tarafından uygun bulunan asgari ölçütleri sağlamak zorunludur. Ayrıca yardımcı doçent adaylarının yabancı dilden senatolarca belirlenen ve Bazı Akademik Kadrolara Öğretim Elemanı Dışındaki Kadrolardan Naklen Yapılacak Atamalarda ya da Açıkta Atamalarda Uygulanacak Merkezi Sınav ile Giriş Sınavlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğinde öğretim elemanları için belirlenen taban puanından az olmayan bir puan almaları zorunludur” hükmü, aynı Yönetmeliğe eklenen Geçici madde ile de, “bu Yönetmeliğin yayımını takip eden takip eden üç ay içinde, yükseköğretim kurumlarının, öğretim üyeliğine yükseltme ve atamalarda aranacak asgari ölçütleri belirlemeleri ve Yükseköğretim Kurulunun onayını alarak uygulamaya koymaları zorunlu olup, yeni ölçütler uygulamaya konuluncaya kadar daha önce Yükseköğretim Kurulu tarafından onaylanan ölçütlerin uygulanmasına devam edilir” hükümleri getirilmiştir.

Öğretim Üyeliğine Yükseltme ve Atanma Yönetmeliğinde yapılan değişiklikte hukuka uyarlık bulunmamaktadır⁵⁶”.

Danıştay 8.Dairesinin bu kararına değişik sebeplerle katılmak mümkün değildir⁵⁷. Üniversitelerin farklı eğitim-öğretim kalitesine sahip olduğu ve dolayısıyla öğretim elemanlarında aranılacak nitelikler bakımından üniversitelerin farklı ölçütler getirmesinde kamu yararı ve hizmet gereklerine bir aykırılık olmadığı belirtilebilir. Danıştay 8.Dairesi tarafından verilen yürütmeyi durdurma kararında, Yükseköğretim Kurulunun konu ile ilgili yönetmelik çıkarma ve uygulama yetkisi olduğu, üniversite yönetim kurullarının ve üniversite senatolarının böyle bir yetkiye sahip olmadığı belirtilmiştir. Danıştay 8.Dairesinin bu kararı, üniversitelerin uygulamalarında yeknesaklığı sağlamak açısından doğrudur ancak; üniversitelerin sağladıkları olanaklar ile eğitim-öğretim seviye ve kalitesi farklı olduğundan, bütün üniversitelerin aynı kurallara tabi kılınması bazı sakıncaları da beraberinde getirecektir. Çünkü farklı üniversitelerde görev yapan ve aynı olanaklara sahip olmayan öğretim üyelerinin aynı kıstaslara tabi olması, şekil açısından eşitlik gibi görünse de, aslında eşitsizliğe yol açacaktır. Bu nedenle, üniversitelerin kendi konumlarını ve olanaklarını göz önüne alarak öğretim üyeliğine atanma ve yükseltmelerde farklı kıstaslar getirmesi kanaatimizce yerinde olacaktır. Nitekim 5772 sayılı Kanun ile 2547 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle ilave özel koşulların belirlenmesinde üniversiteler yetkilendirilmiştir. 5772 sayılı Kanun ile değişik 2547 sayılı Kanunun 25.maddesine eklenen ‘c’ bendiyle üniversitelerin, doçentlik kadrosuna atama için, Yükseköğretim Kurulunun onayını almak suretiyle, münhasıran bilimsel kaliteyi artırmak amacıyla yönelik olarak, bilim disiplinleri arasındaki farklılıkları da göz önünde bulundurarak, objektif ve denetlenebilir nitelikte ek koşullar belirleyebileceği düzenlenmiştir.

⁵⁶ Danıştay. 8.Dairesinin 2007/3688 esas sayılı Yürütmenin Durdurulması kararı. Bakınız. <http://www.yok.gov.tr/>Erişim Tarihi:19.12.2007.

⁵⁷ Danıştay 8.Dairesinin vermiş olduğu 2006/6252 ve 2007/3688 esas sayılı yürütmenin durdurulması kararlarına karşı oy gerekçesinde şu belirtilmiştir: “Dava konusu düzenleme 2547 sayılı Yasanın yükseköğretim kurumlarının görevlerine ilişkin 7, 12 ve 14.maddeleri ile uyumlu olup, yükseköğretimin amaç ve ilkeleri, üniversitelere ve yüksek teknoloji enstitülerine, bilimsel ve idari özerkliğe sahip kuruluşlar olarak, kendilerini geliştirme, verimlerini arttırma, öğretim elemanlarını yetiştirme, yüksek düzeyde bilimsel çalışmalar ve araştırmalar yapma yükümlülüğünü yüklemektedir.

Bütün bu görev ve yükümlülükler, Yükseköğretim Kuruluna ve yükseköğretim kurumlarına, iptali istenen hususlarda da düzenleme yapma yetkisini vermektedir”.

Danıştay 8.Dairesi, doçentlik kadrosuna yapılacak atamalarda üniversitelerin düzenleyeceği özel koşulların birden çok adayın olduğu durumlarda tercih sebebi olabileceğini, tek adayın söz konusu olduğu durumlarda, getirilen özel koşulların yokluğunun atamama işlemine gerekçe olamayacağını belirtmiştir⁵⁸. Ancak 5772 sayılı Kanun ile değişik 2547 sayılı Kanunun 25.maddesi, bu konuda bir ayırım yapmaksızın üniversitelerin düzenleyeceği özel koşulların tek aday olarak başvuru alan öğretim üyeliği kadrolarına yapılacak atamalarda da değerlendirileceğini öngörmüştür. Yapılan bu kanuni düzenleme, yükseköğretim kurumlarında eğitim-öğretim hizmetleri ile diğer akademik görevleri en iyi şekilde yapacak personelin atanmasına ve akademik kalitenin artmasına imkân sağlaması bakımından olumlu olmuştur. Ayrıca daha önce de belirtildiği gibi, üniversitede fiilen çalışıyor olmanın getireceği yararlar sebebiyle doçentlik ataması yapılırken, üniversitede akademik personel olarak çalışan adayın doçentlik kadrosuna atanmasıyla, daha önce üniversitede akademik personel olarak çalışmamış adayın doçentlik kadrosuna atanması konusunda ayırım yapılması da gereklidir, özellikle üniversitede akademik personel olarak çalışan adayların öncelikli olarak doçentlik kadrosuna atanmasını sağlayacak kanuni düzenlemeler yapılmalıdır.

2.2. Doçentliğe Yükseltme, Atanma Usulü ve Yetkili Makam

2.2.1. Doçentliğe Yükseltme ve Atanma Usulü

Yükseköğretim Kanunu (md.25) ve Öğretim Üyeliğine Yükseltme ve Atanma Yönetmeliğine göre (md.10–16), “bir üniversite biriminde açık bulunan doçentlik kadrosu, rektörlükçe, isteklilerin başvurması için ilan edilir. Müracaat eden adayların durumlarını incelemek üzere rektör tarafından, varsa biri ilgili birim yöneticisi, en az biri de o üniversite dışından olmak üzere üç profesör tespit edilir. Bu profesörler, adaylar hakkında ayrı ayrı mütalaalarını rektöre bildirirler. Rektör, bu mütalaalara dayanarak üniversite yönetim kurulunun görüşünü de aldıktan sonra atamayı yapar”. Vakıf üniversitelerinde rektör tarafından yapılan doçentliğe atama işleminin mütevellî heyetince onaylanması da gereklidir⁵⁹.

Doçentlik kadrosuna yapılacak atamada birden çok aday söz konusu ise, profesörlerden alınan mütalaalar ve üniversite yönetim kurulunun görüşü rektör tarafından değerlendirilir, hangi aday raporlarında daha olumlu belirtilmiş ise, o kadroya atanabilir. Ancak, doçentlik kadrosuna yapılacak atamada, profesörlerden alınan mütalaalar ve üniversite yönetim kurulundan alınan görüş,

⁵⁸ Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:09.11.1998. Esas:1998/4075. Karar:1998/3593. Bakınız. <http://www.danistay.gov.tr/DanistayBilgiBankasi/E.T.:27.03.2009>.

⁵⁹ Bakınız. Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği. **Resmi Gazete**. Tarih ve Sayısı: 31.12.2005/26040.

rektörün atama konusundaki takdir yetkisini bağlı yetki hâline dönüştürmez. Bu durum rektörün keyfi işlem tesis edebileceği anlamına da gelmez. Rektör, haklı bir gerekçe ortaya koymak ve bu haklı gerekçeyi somut bilgi ve belgelerle kanıtlamak suretiyle profesörler ve üniversite yönetim kurulundan alınan görüşlerin aksi yönde karar alabilir.

Doçentlik kadrosuna yapılacak atamada tek aday söz konusu olduğunda da, yine yukarıda yapılan açıklamaların geçerli olduğu belirtilebilir. Ancak Danıştay 8.Dairesi, tek aday olarak doçentlik kadrosuna yapılan başvuruda, doçent unvanını alarak bilimsel yeterliliğini kanıtlayan kişinin atamasının yapılması gerektiğini belirterek, üç profesörden ikisinin vermiş olduğu olumsuz görüşü ve üniversite yönetim kurulunun olumsuz görüşünü esas alarak kadroya atamama işlemini tesis eden rektör kararının hukuka uygun olmadığına karar vermiştir⁶⁰. Danıştay 8.Dairesinin bu kararına göre, tek aday olarak başvuru doçentlik kadrosuna yapılacak atamalarda, profesörlerden alınan mütalaaların ve üniversite yönetim kurulu görüşünün değerlendirilmemesi ve adayın mutlaka atamasının yapılması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Ancak, Danıştay 8.Dairesinin bu kararına katılmak mümkün değildir. Çünkü daha önce de belirtildiği gibi, akademik unvanların verilmesi ile akademik personelin atanması ayrı ayrı işlemlerdir. Dolayısıyla bu işlemler için oluşturulan jürilerin görevleri ve alınan görüşlerin niteliği farklılık arz eder ve bu durum işin niteliği gereğidir⁶¹. Akademik unvanların verilmesi için oluşturulan jürilerin görevi, adayın o konu ile ilgili bilimsel yeterliliğinin olup olmadığını belirlemek iken, akademik personelin atanması için oluşturulan jürilerin görevi ve alınan görüşlerin amacı ise, yükseköğretim kurumlarında eğitim-öğretim hizmetleri ile diğer akademik görevleri en iyi şekilde yapacak olan personeli belirlemeye çalışmaktır. Bu nedenle, profesörlerden alınan mütalaalar ve üniversite yönetim kurulu tarafından bildirilen görüşlerin tek aday olarak başvuru doçentlik kadrosuna yapılacak atamalarda da değerlendirilmesi gereklidir. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere bildirilen görüşleri değerlendirecek olan makam rektördür. Rektör, haklı bir gerekçe ortaya koymak ve bu haklı gerekçeyi somut bilgi ve belgelerle kanıtlamak suretiyle takdir yetkisini farklı yönde kullanabilir.

⁶⁰ Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:13.10.2003. Esas:2003/2062. Karar:2003/4001. Bakınız. <http://www.danistay.gov.tr/> **Danıştay Bilgi Bankası/** Erişim Tarihi:03.03.2009.

⁶¹ Danıştay. 5.Daire. Karar Tarihi:17.03.1987. Esas:1986/1685. Karar:1987/405. Bakınız. <http://www.danistay.gov.tr/>**Danıştay Bilgi Bankası/**Erişim Tarihi:04.03.2009.

2.2.2. Doçentliğe Atanmada Yetkili Makam

Doçentlik kadrosuna atamada yetkili makam rektördür. Rektörün atama konusundaki takdir yetkisini, hukuka uygun olarak ve somut bilgi ve belgelere dayanan haklı bir gerekçe göstermek suretiyle kullanması gerekir. Danıştay 5.Dairesi, kişinin doçentlik kadrosuna atanmasının yapılması için yaptığı başvuru üzerine gerekli işlemler başlatıldığına, jüri üyelerince olumlu görüş bildirilip üniversite yönetim kurulunca da olumlu karar alındığına göre, *hukukun geçerli hiçbir nedene dayanmayan* atamama işleminin iptalinin usule ve hukuka uygun olduğuna karar vermiştir⁶². *Somut bilgi ve belgelere dayanan haklı bir gerekçenin varlığı hâlinde* rektör, bildirilen olumlu görüş ve kararın aksi yönde takdir yetkisini kullanabilir. Danıştay 8.Dairesi de, doçentliğe yükseltmek için yasal düzenlemelerde öngörülen tüm akademik süreçlerden geçerek konu ile ilgili bilim jürisinin görüşü ve Üniversitelerarası Kurulun kararı ile bilimsel olarak başarılı ve yeterli bulunması nedeniyle doçentliğe yükseltilen davacının, üç öğretim üyesinin olumlu görüşlerine karşın, *hiçbir gerekçe gösterilmeksizin* doçentliğe atanmamasının hukuka uygun olmadığına karar vererek *rektörün atamama kararında haklı bir gerekçe göstermesi gerektiğini* belirtmiştir⁶³. Rektörün atama konusundaki takdir yetkisini haklı bir gerekçeye dayandırması durumunda, atama işlemi yapılmayabilir. Nitekim Danıştay 5.Dairesi, güvenlik soruşturması sonucuna göre yapılmayan atama işleminin hukuka uygun olduğunu belirtmiştir⁶⁴.

Doçentlik unvanının alınmış olduğu anabilim dalından açılan doçentlik kadrosuna başvurulması gerekir. Nitekim Danıştay 8.Dairesi de vermiş olduğu bir kararda, doçentlik unvanı alınmış olunan anabilim dalından başka bir anabilim dalında açılan doçentlik kadrosuna atama yapılmamasını hukuka uygun bulmuştur⁶⁵. Danıştay 8.Dairesinin vermiş olduğu karar isabetlidir. Çünkü doçentlik unvanının alınmış olduğu anabilim dalından başka, herhangi bir

⁶² Danıştay. 5.Daire. Karar Tarihi:27.06.1988. Esas:1987/777. Karar:1988/1960. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankasi/Erisim Tarihi:03.04.2009](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:03.04.2009).

⁶³ Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:18.01.1996. Esas:1994/5583. Karar:1996/101. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankasi/Erisim Tarihi:04.04.2009](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:04.04.2009).

⁶⁴ Danıştay. 5.Daire. Karar Tarihi:28.03.1985. Esas:1984/1023. Karar:1985/822. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankasi/Erisim Tarihi:05.04.2009](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:05.04.2009).

⁶⁵ Danıştay. 8.Daire. Karar Tarihi:03.11.1999. Esas:1998/2338. Karar:1999/5757. Bakınız. [http://www.danistay.gov.tr/Danistay Bilgi Bankasi/Erisim Tarihi:05.04.2009](http://www.danistay.gov.tr/Danistay_Bilgi_Bankasi/Erisim_Tarihi:05.04.2009).

anabilim dalından doçentlik kadrosuna başvurulması halinde doçentlik unvanının anabilim dalı şeklinde alınmış olmasının bir anlamı kalmazdı.

2.3. Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanlarının Doçentliğe Atanması

2547 sayılı Kanuna (md.34) göre; “Yükseköğretim kurumlarında, sözleşme ile görevlendirilecek yabancı uyruklu öğretim elemanları, ilgili fakülte, enstitü veya yüksekokul yönetim kurulunun önerisi ve üniversite yönetim kurulunun uygun görüşü üzerine rektör tarafından atanırlar. Bunlar, öğretim görevleri bakımından, bu kanunda aylıklı öğretim elemanları için konulmuş olan hükümlere tabidirler. Yabancı uyruklu öğretim elemanlarının bu şekilde atanmaları veya görevlendirilmeleri, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun Bakanlar Kurulu kararını gerektiren hükümlerine tabi olmadan, Yükseköğretim Kurulunca İçişleri Bakanlığına bildirilir ve iki ay içinde alınacak olumlu görüş neticesinde ilgili üniversitesi ile sözleşmesi yapılır”.

SONUÇ

2547 sayılı Kanun ve Doçentlik Sınav Yönetmeliğinde doçentlik sınavına başvuru koşulları ve sınava ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Dolayısıyla Üniversitelerarası Kurulun doçentlik sınavına başvuru koşulları ve sınavın yapılışına ilişkin olarak kanun ve yönetmeliklerde düzenlenen hususlara ters düşecek veya aykırılık teşkil edecek nitelikte düzenlemeler yapmaması gerekir.

Doçentlik sınavının eserlerin incelenmesi aşamasında takdir hatasına düştüğü tespit edilen jürinin, doçent adayının sözlü sınav aşamasında görevlendirilmemesi gerekir. Bu durumda doçentlik sınav komisyonu tarafından sözlü sınav için başka bir jüri oluşturulmalı veya takdir hatasına düştüğü belirlenen jüri üyesi/üyeleri yerine başka jüri üyesi/üyeleri görevlendirilmelidir.

Ayrıca belirtilmesi gerekir ki, doçentlik sözlü sınavı ile ilgili temel sorun, sözlü sınavın denetlenmesi ve eğer hukuka aykırılık söz konusu ise bunun kanıtlanıp kanıtlanamaması ile ilgilidir. İlgili mevzuat ile sözlü sınavların ses ve görüntü kaydı alınmak suretiyle yapılmasının düzenlenmesi, sözlü sınavların denetlenmesi konusunda ortaya çıkan sorunların çözümlenmesini sağlayabilir. Sözlü sınavlarda alınacak ses ve görüntü kayıtlarının, sınav evrakı gibi en azından dava açma süresi geçinceye kadar saklanması da gerekir. Sözlü sınavın kayda alınmasının ve sınav evrakı gibi saklanması mevzuat ile düzenlenmesi, sözlü sınavın kayda alınmaması veya saklanmaması halinde, iptal edilmesine hukuki gerekçe oluşturacaktır. Sözlü sınavda başarısız sayılma işleminin yargısal denetimini sağlayacak altyapının bütün unsurlarıyla oluşturulmasını sağlamak, hukuka bağlı idarenin görevidir. Hukuk Devleti ilkesi de, idari işlemlerin yargısal denetiminin yapılmasını olanaksızlaştıracak ya da güçleştirecek şekilde yapılan düzenlemelere izin vermemektedir.

Doçentlik kadrosuna atama yapılırken, üniversitede akademik personel olarak çalışan adayın doçentlik kadrosuna atanmasıyla, daha önce üniversitede

akademik personel olarak çalışmamış adayın doçentlik kadrosuna atanması konusunda ayırım yapılması da gereklidir, özellikle üniversitede akademik personel olarak çalışan adayların öncelikli olarak doçentlik kadrosuna atanmasını sağlayacak kanuni düzenlemeler yapılmalıdır. Çünkü üniversitede ders vermek, pratik çalışmalar yapmak ayrı bir tecrübedir ve üniversitede çalışmış olmayı gerektirir.

Doçentlik kadrosunda çalışacak olan kişiler, Anayasanın 128.maddesinde belirtilen ‘diğer kamu görevlileri’ arasında yer alırlar. Anayasanın 128.maddesinin 2.fikrasında, kamu görevlilerinin atanma ve niteliklerine ilişkin konuların kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Ancak, ‘kanunla düzenleme’ ilkesi, her konunun bütün ayrıntılarıyla kanunla düzenlenmesi şeklinde anlaşılmalıdır. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Anayasada kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda, konunun temel esasları kanunla belirlenmek koşuluyla, uzmanlık ve teknik konular genel düzenleyici işlemlerle yürütmenin düzenleme yetkisine bırakılabilir. Bu nedenle üniversitelerin, doçentlik kadrosuna atanmada arayacakları koşulları, Yükseköğretim Kanununda ve Doçentlik Sınav Yönetmeliğinde düzenlenen doçentlik sınavına başvuru koşullarına aykırı olmayacak şekilde ve bu koşulların uygulanmasını göstermek amacıyla, teknik ve uzmanlık gerektiren konulara ilişkin olarak, genel düzenleyici işlemlerle yapmaları gerekir. Kamu görevlilerinin niteliklerinin, atanmalarının ve Anayasanın 128.maddesinin 2.fikrasında belirtilen diğer konuların kanunla düzenlenmesi kuralı, kamu görevliliğine alınacaklar için bir güvencedir. İdarenin bu konuda yapacağı düzenlemeler nedeniyle oluşacak hak kayıplarının önlenmesi bakımından önemlidir.

Doçentlik kadrosuna atamada yetkili makam rektördür. Rektörün atama konusundaki takdir yetkisini, hukuka uygun olarak ve gerekçe göstermek suretiyle kullanması gerekir. Rektörün atama konusundaki takdir yetkisi, birçok Danıştay kararında da belirtildiği gibi kamu yararı ve hizmet gerekleri ile sınırlıdır. Dolayısıyla hukuka uygun olmayan ve somut bilgi ve belgelere dayanan haklı bir gerekçe gösterilmeksizin alınan atamama kararları hukuka aykırılık teşkil edecektir.

KAYNAKÇA

AKYILMAZ, Bahtiyar. **İdare Hukuku**. Sayram Yayınları. Konya 2004.

AZRAK, Ali Ülkü. “Hukuk Devleti Açısından Memurların Mesleki Güvenceleri”. **Kamu Personeli Sorunları. İdare Hukuku Sempozyumu**. Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi. Eskişehir. 2003.

AZRAK, A.Ülkü. “İdari Yargıda Anayasaya Uygunluk Sorunu”. **Anayasa Yargısı**. Sayı:9. Ankara. 1993.

CİN, Halil. **Çağdaş Eğitim, Çağdaş Üniversite.** Rektörlerin Başbakan Süleyman Demirel'e verdiği brifing. T.C. Başbakanlık Yayını. Ankara. 1992.

Danıştay Dergisi. Muhtelif Sayılar. Danıştay Başkanlığı Yayın İşleri Müdürlüğü.

GİRİTLİ, İsmet –BİLGİN, Pertev –AKGÜNER, Tayfun. **İdare Hukuku.** Der Yayınları. İstanbul. 2006.

GÖZLER, Kemal. **Kanun Hükmünde Kararnamelerin Hukuki Rejimi.** Ekin Kitapevi. Bursa. 2000.

GÖZLER, Kemal. **İdare Hukuku.** Cilt:I. Ekin Yayınevi. Bursa. 2003.

GÖZÜBÜYÜK, A.Şeref –TAN, Turgut. **İdare Hukuku Genel Esaslar.** Cilt:1. Turhan Kitapevi. Ankara. 2006.

GÜNDAY, Metin. **İdare Hukuku.** İmaj Yayıncılık. 7.Baskı. Ankara. 2003.

KALABALIK, Halil. **İdare Hukuku Dersleri.** Değişim Yayınları. İstanbul. 2004.

ÖZBUDUN, Ergun. **Türk Anayasa Hukuku.** 8.Bası. Yetkin Yayınları. Ankara. 2004.

SEZER, Yasin. Türk Yüksek Mahkemeleri ve Avrupa Topluluğu Adalet Divanı Kararları Işığında Kamu Hizmetine Girme Hakkı. Seçkin Yayınevi. Ankara. 2006.

YAYLA, Yıldızhan. **İdare Hukuku.** Filiz Kitapevi. İstanbul. 1985.

YILDIRIM, Turan. **İdari Yargı.** Beta Yayıncılık. İstanbul. 2008.

_____**Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Mevzuatı.** Yalın Yayıncılık. İstanbul. 2006.

_____**Üniversitelerarası Kurulun ve bu Kurula bağlı komisyonların çalışmaları, Üniversitelerarası Kurulun ve bu Kurula Bağlı Komisyonların Çalışma Esasları Yönetmelik.** **Resmi Gazete.** Tarih ve Sayısı: 14.12.1982/17898.

_____**Doçentlik Sınav Yönetmeliği.** **Resmi Gazete.** Tarih ve Sayısı: 01.09.2000/24157.

_____**Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği.** **Resmi Gazete.** Tarih ve Sayısı: 31.12.2005/26040.

_____**Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği.** **Resmi Gazete.** Tarih ve Sayısı:21.08.1982/17789.

_____**Öğretim Üyeliğine Yükseltilme ve Atanma Yönetmeliği.** **Resmi Gazete.** Tarih ve Sayısı:28.01.1982/17588.